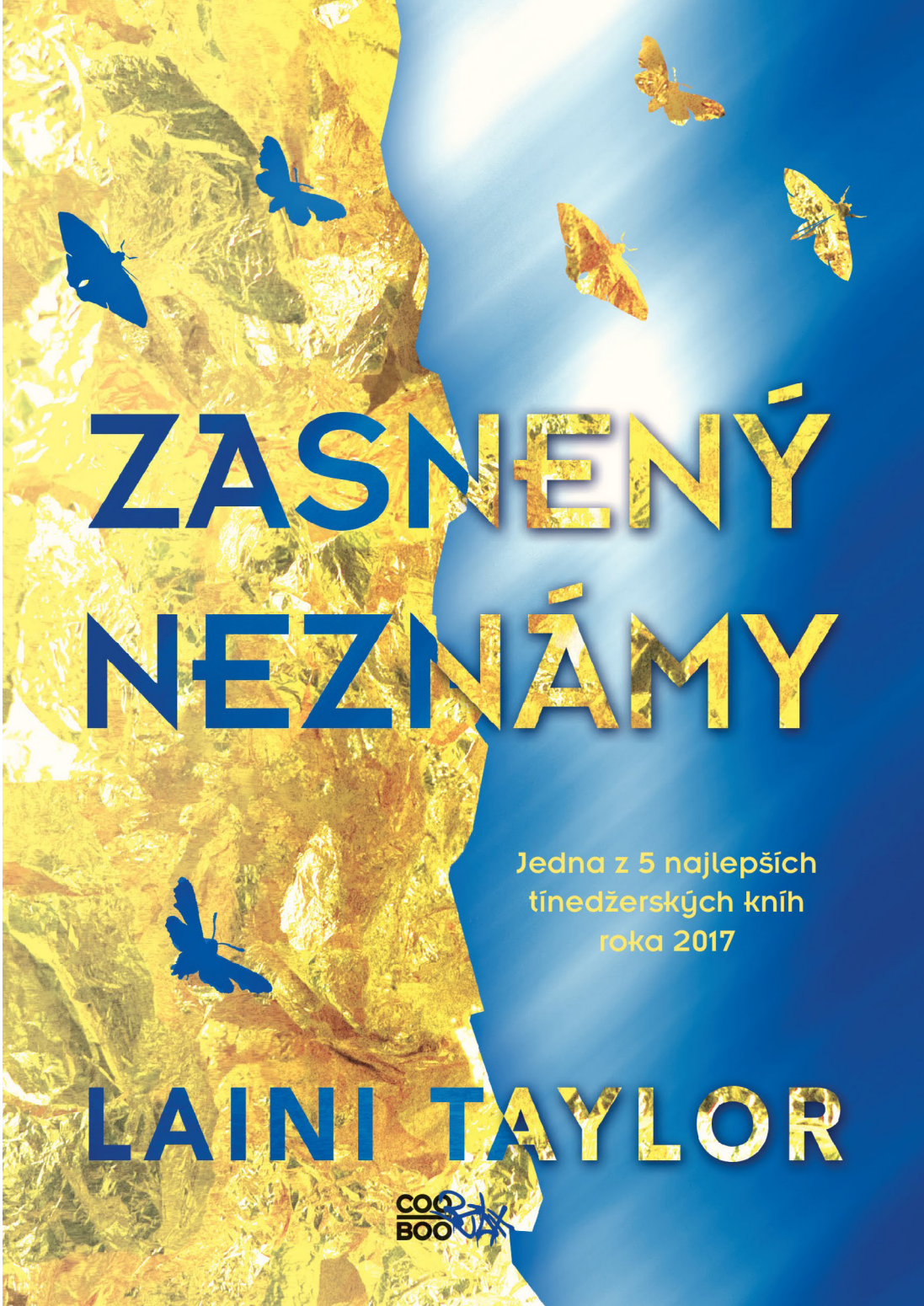

ZASNENÝ NEZNÁMÝ

Jedna z 5 nejlepších
tínedžerských knih
roka 2017

LAINI TAYLOR

COO
BOO

Zasnený Neznámy

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na

www.cooboo.cz

www.albatrosmedia.sk

Laini Taylor

Zasnený Neznámy – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všetky práva vyhradené.

Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

COO
BOO

**ZASNĚNÝ
NEZNÁMY**

ZASNENÝ NEZNÁMY

LAINI TAYLOR

Z angličtiny preložila Elena Guričanová

**COO
BOO**

Copyright © 2017 by Laini Taylor
Translation © Elena Guričanová, 2019

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-1194-4
ISBN e-knihy 978-80-566-1238-5 (1. zverejnenie, 2019)

Venujem Alexandre, najvýnimočnejšej na svete.

PROLÓG

Na druhý sabat dvanásteho mesiaca v meste menom Nárek spadla z neba dievčina.

Dievčina s modrou pletou a červenou krvou.

Dopadla na železnú bránu a nešťastne ju pokrivila, zostala na nej visieť neprirodzene prehnutá, pôvabná sťa chrámová tanečnica omdlievajúca v náručí milenca. Na mieste ju držalo hladké ostrie kovaného ornamentu, jeho zakrvavený hrot jej trčal z hrudnej kosti a ligotal sa ako brošňa. Chvíľku sa ešte chvela, kým sa z nej vyslobodzovala duša, a z dlhých vlasov jej pršali puky zázvoru ako drobné ružové fakle.

Neskôr sa šepkalo, že to neboli kvety, ale srdiečka kolibríkov.

Vraj ronila krv v podobe slz. Vraj sa tvárila zmyselne a prechádzala si jazykom po zuboch, kým tam visela dolu hlavou a umierala. Vraj vyvrátila hada, ktorý sa premenil na dym, len čo sa dotkol zeme. Vraj k nej priletel krdel' nočných motýľov, ktoré sa ju zúfalo pokúšali nadvihnúť.

Jedine to bola pravda.

Nič však nezmohli. Sotva väčšie než ústočka detí otvorené od prekvapenia, ani desiatky motýľov nevládali viac než ťahať za pramene jej tmavnúcich vlasov, kým ich krídla ovisli, premočené krvou. Spolu s kvetmi ich odfúkol nápor vetra presýteného dusivým

prachom, ktorý sa prihnal ulicou. Zem sa vzdúvala. Obloha sa krútila okolo vlastnej osi. Kúdoly dymu prešal podivný záblesk a obyvatelia Náreku museli prižmúriť oči. Zvírené oblaky prachu, žiar a pach strelného prachu. Došlo k výbuchu. Poľahky mohol priniesť smrť všetkým, ale zomrela len jedna dievčina, ktorá nebesám akoby vypadla z vrečka.

Bosé nohy, na perách fialkaste škvrny. Vrecká mala plné sliviek. Bola mladá, pôvabná, prekvapená a mŕtva.

A navyše modrá.

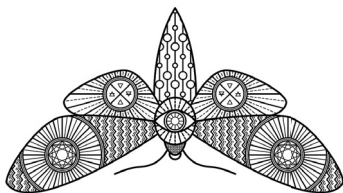
Modrá ako bledé opály, modrá ako nevädze či krídla vážok, ako jarná – nie letná – obloha.

Ktosi vykrikol. Zvuk privolal ďalších. Ďalší takisto vykriklí, no nie preto, že dievčina bola mŕtva, ale preto, že bola modrá, a to v meste menom Nárek dačo znamenalo. Aj keď sa už obloha prestala knísať a zem sa ustálila, keď z miesta výbuchu vyprskol posledný kúdol dymu a rozptýlil sa vo vzduchu, výkriky zneli ďalej. Šírili sa od hrdla k hrdlu ako nákaza.

Duša modrého dievčaťa sa vzchopila a usadila sa, osirelá, na hrote kovania ostrom ako kopija, sotva palec nad nehybnou hrudou svojho tela. Zaklonila neviditeľnú hlavu so šokovane otvorenými ústami a žalostne sa zahľadela nahor.

Výkriky sa rozliehali ďalej.

Na opačnom konci mesta, na monumentálnom podstavci z kovu hladkého sťa zrkadlo, sa pohla socha, akoby ju ten hluk zobudil, a zdvihla rohatú hlavu.

PRVÁ ČASŤ

shrestha [šrešta], podst. m.

Keď sa splní sen, ale nie tomu, kto si ho vysníval.

Archaický výraz odvodený od mena zlomyseľného boha osudu Shresa, ktorý vraj trestal veriacich za neuspokojivé obety tým, že najtajnejšiu túžbu ich srdca splnil niekomu inému.

ZÁHADY NÁREKU

Mená sa dajú stratiť či zabudnúť. Nikto to nevedel lepšie než Lazlo Neznámy. Spočiatku mal iné meno, ale to zomrelo ako pieseň, ktorú už nemá kto spievať. Možno priezvisko starého rodu s patinou generácií. Možno meno, ktoré mu dal niekto, kto ho ľúbil. Rád si to predstavoval, ale pravdu netušil. Zostali mu len Lazlo a Neznámy – priezvisko Neznámy dostával každý najdúch v kráľovstve Zosma a meno Lazlo mu dal jeden mních podľa svojho strýka, ktorý nemal jazyk.

„Vyrezali mu ho na galejach,“ prezradil brat Argos, keď Lazlo podrástol a dokázal tomu porozumieť. „Bol to čudný mĺkvy chlapík a ty zase čudné mĺkve bábo, tak mi proste napadlo: Lazlo. V ten rok som musel dať meno toľkým deckám, že som každému dal prvé, čo mi skrslo v hlave.“ Akoby mimochodom dodal: „Aj tak som neveril, že prežiješ.“

Práve v tom roku Zosma klesla na kolená a šíky mužov sa z nej valili ako prúdy krvi do úplne zbytočnej vojny. Vojna sa, prirodzene, neuspokojila s vojakmi. Pálila polia, rabovala dediny. Sedliaci, ktorí stratili svoje domovy, sa túlili spustošeným vidiekom a ruvali sa s vranami o paberky. Zomrelo toľko ľudí, že siroty do kláštorov sa zväžali kárami, ktoré predtým terigali zločincov na popravu. Mnísi spomínali, že deti prichádzali v plných vozoch ako jahniatka a ne-

mali o nič jasnejšiu predstavu o svojom pôvode. Staršie aspoň poznali vlastné meno, ale Lazlo bol ešte len nemluvňa, a navyše choré.

„Bol si sivý ako dážď,“ vavel mu brat Argos. „Rátal som, že zmrieš, ale ty si papal a spal a farba sa ti časom napravila. Nezaplakal si, ani len raz. To bolo čudné, ale my sme ťa preto mali radi. Nevstúpili sme do kláštora, aby sme skončili ako pestúanky.“

„A my sme sa nenarodili, aby sme skončili ako siroty!“ odsekol malý Lazlo ohnivo.

Sirota však bol, a navyše Neznámy, a hoci rád fantazíroval, v tomto ohľade si nerobil ilúzie. Už ako malý chlapec pochopil, že ho nečakajú žiadne prevratné odhalenia. Nikto si poňho nepríde a svoje pravé meno sa nikdy nedozvie.

Možno práve preto ho tak dokonale opantala záhada Náreku.

Teda vlastne dve záhady: jedna stará, druhá nová. Stará otvorila bránu jeho mysle, ale až nová vklzla dnu, párkrát ju obehla dookola a potom sa s hrdelným zastonaním uložila ako spokojný drak v útulnom novom dúpäti. Zostala tam po celé roky a vydychovala oblaky tajomstiev.

Týkala sa mena a zistenia, že mená sa dajú nielen stratiť či zabudnúť, ale aj ukradnúť.

Lazlo to zažil ako päťročný, keď ešte žil v Zemonanskom kláštore. Sám sa odkradol do starého jablňového sadu, sídla zlatoočiek a nočných motýľov, aby sa pohral. Začínala sa zima, stromy boli temné a bezlisté. Lazlo pri každom kroku prelomil ľadovú kôrku a obláčik zmrznutého dychu ho sprevádzal ako priateľský duch.

Začul Angelus, hlas bronzového zvona sa v pomalých, okázalých vlnách rozliehal ponad ohradu s ovcami a za múry sadu. Zvolával na modlitbu. Keby sa nevrátil dnu, jeho neprítomnosť by niekto postrehol, a keby jeho neprítomnosť niekto postrehol, dostal by bitku.

Nevrátil sa dnu.

Lazlo využil každú príležitosť, aby sa mohol osamote vytratiť, nohy mu večne brázdili šmuhy modrín od lieskového prútika, ktorý

visel na háčiku s jeho menom. Stálo mu to za to: za útek od mníchov, od pravidiel a nudnej práce, od života, ktorý omínal ako tesné topánky.

Za zábavu.

„Practe sa preč, ak vám je život milý!“ varoval vymyslených nepriateľov. V každej ruke zvieral „meč“: tmavý jabloňový konár s motúzom ovinutým okolo hrubšieho konca namiesto rukoväte. Lazlo bol podvyživený špunt so škrabancami na hlave, ktorú mu mnísi holili, aby sa vo vlasoch neusadili vši, ale z jeho postoja vyžarovala ušľachtilá dôstojnosť. V tom okamihu – aspoň v jeho vlastnej mysli – neexistoval ani tieň pochybností, že je bojovník. A nie hocijaký, ale jeden z tizerkánov, najurputnejších bojovníkov, akí kedy na svete žili. „Žiaden cudzinec ešte nevidel zakázané mesto,“ oznámil nepriateľom. „A kým dýcham, žiaden ho neuvidí.“

„Tak to máme šťastie,“ odpovedali jeho protivníci skutočnejší než padajúci súmrak a spev mníchov, ktorý znel z kláštora na kopci, „lebo čoskoro dodýchaš.“

Lazlo prižmúril sivé oči. „Myslíte, že ma porazíte?“

Tmavé stromy sa roztancovali. Ducha – obláčik zmrznutého dychu – odviaľ vietor, ale nahradil ho ďalší. Pred Lazlom sa rozlieval jeho obrovský tieň a v mysli mu prebleskovali dávne vojny a okrídlené bytosti, hora z roztavených kostí démonov a mesto za ňou – mesto, ktoré zmizlo v opare času.

To bola stará záhada.

Dozvedel sa o nej od starého mnícha, brata Cyrusa. Nevládal chodiť a úloha nosiť mu jedlo pripadla chovancom. Nebol láskavý, žiaden mentor či starý otec. Chlapcov aj celé hodiny držal za zápästie v surovom zovretí a nútil ich, aby opakovali nezmyselné katechizmy či priznávali hriechy, ktoré nedokázali ani pochopiť, nieto ešte spáchať. Cyrusa s hrčovitými rukami, ktoré chmátali sťa pazúry dravých vtákov, sa všetci báli. Väčší chlapci sa neunúvali ochraňovať menších, naopak, posielali ich do jeho peľachu namiesto seba. Lazlo

sa takisto bál, ale dobrovoľne sa prihlásil, že mu bude nosiť *každé* jedlo.

Prečo?

Lebo brat Cyrus rozprával príbehy.

Príbehy sa v opátstve netešili obľube. Prinajlepšom rozptyľovali od duchovného rozjímania. Prinajhoršom oslavovali cudzie božstvá a zvädzali k hriechu. Brat Cyrus však už na pravidlá nedbal. Jeho myseľ blúdila ako neukotvený čln. Zdalo sa, že nikdy nevie, kde sa nachádza, a vlastný zmätok ho privádza do zúrivosti. Zvráštená tvár mu červenela, z úst mu pri zlostných tirádach fíkali sliny. Zažíval však aj pokojné chvíle, keď sa prešmykol cez akési dvere v pivnici svojej pamäti, späť do ranej mladosti a k príbehom, ktoré mu rozprávala stará mať. Nespomenul by si na mená ostatných mníchov ani na modlitby, ktoré svedomito odriekal celé desaťročia, ale príbehy sa z neho priam rinuli a Lazlo počúval. Vpíjal ich do seba, ako kaktus vstrebáva vzácnu dažďovú vodu.

Na juhovýchode kontinentu Namaa – ďaleko, preďaleko od severnej Zosmy – leží obrovská púšť Elmuthaeth. Prekročiť ju bolo umenie, ktoré doviedli do dokonalosti len niekoľkí ľudia a húževnato ho tajili. Kdesi za vyprahnutou pustatinou stálo mesto, ktoré nikto cudzí nikdy nevidel. Existovalo len vo fámach či legendách, ale ťavie karavány odtiaľ cez púšť privážali hmatateľné zázraky, ktoré roznecovali predstavivosť ľudí zo zvyšku sveta.

To mesto sa nejako volalo.

Pohoniči tiav, ktorí kuriozity dovážali, vyslovovali meno mesta a rozprávali o ňom príbehy. Príbehy aj predmety cestovali do vzdialených krajín a vyčarovávali predstavy ligotavých kupol a krotkých bielych jeleňov, žien, ktorých krása rozleptáva myseľ, a mužov ozbrojených zakrivenými mečmi s oslepujúcou čepelou.

Tak to išlo celé stáročia. Vyhradené krídla palácov sa plnili kuriozitami a police knižníc príbehmi. Obchodníci bohatli. Dobrodruhovia naberali odvahu a išli mesto hľadať na vlastnú päsť. Nik-

to sa nevrátil. Cudzinci, nazývaní *farandžíovia*, ta nesmeli vstúpiť. Šťastlivcov, ktorí prežili prechod cez púšť, popravili ako zvedov. Nie-žeby to mnohých odradilo. Ak človeku niečo zakážete, bude po tom túžiť ako po spáse svojej duše a platí to dvojnásobne, keď zároveň ide o zdroj bohatstva, ktoré na svete nemá páru.

Mnohí sa o to pokúsili.

Nikto sa nevrátil.

Z púštného obzoru sa rodilo slnko za slnkom a zdalo sa, že sa nikdy nič nezmení. Pred dvoma storočiami však karavány zrazu prestali chodiť, akoby uťal. Hliadky z pevností na západnom okraji púšte – Alkonostu a ostatných – vyzerali v opare horúčavy rozmazané siluety karaván, ktoré sa z pustatiny odjakživa vynárali, ale už žiadne neprichádzali.

A neprichádzali.

A neprichádzali.

Už žiadne ťavy, žiadni cestovatelia, žiadne zázraky ani príbehy. *Vôbec nič*. O zakázanom, nevidanom, *stratenom* meste už nebolo ani chýru, ani slychu a tá záhada otvorila Lazlovu myseľ ako dvere.

Čo sa stalo? Existovalo mesto ešte? Lazlo sa chcel dozvedieť úplne všetko. Naučil sa primäť brata Cyrusa, aby sa pohrúžil do spomienok, a jeho príbehy zbieral ako poklady. Lazlo nevlastnil nič, ani jediná vec, ale odkedy si vypočul prvý, príbehy si cenil ako vlastnú kôpku zlata.

Brat Cyrus tvrdil, že kupoly mesta spájali hodvábne stuhy, na ktorých deti balansovali ako povrazolezci a pobehovali z jedného paláca do druhého v plášťoch z farebného peria. Vráta sa nezamykali, dokonca aj klietky mávali otvorené dverka a vtáctvo mohlo poletovať dnu a von, ako sa mu zachcelo. Všade dozrievalo nádherné ovocie, len si odtrhnúť, a na parapetoch okien bývali vyložené zákusky, z ktorých sa hocikto smel ponúknuť.

Lazlo ozajstný zákusok v živote ani nevidel, nieto ešte ochutnal, a bitku dostal aj za to, že zjedol pár jabĺk, ktoré striasol na zem vietor,

hoci v nich bolo viac červíkov než dužiny. Vidiny slobody a hojnosti ho úplne opantali. Iste, rozptyľovali ho od duchovného rozjímania, ale rovnakým spôsobom, ako človek pri pohľade na padajúcu hviezdu pozabudne na bolesť v prázdnom žalúdku. Vďaka nim mu vôbec prvýkrát zišlo na um, že existujú aj iné spôsoby života, nielen ten, ktorý pozná. Lepšie a sladšie.

Ulice mesta vraj pokrývali lazuritové dlaždice, vždy dokonale vyumývané, aby si dámy nezašpinili dlhokánske rozpustené vlasy, ktoré ťahali za sebou ako vlečky z najčernejšieho hodvábu. Ladné biele jelene sa túlili po uliciach ako mešťania a v rieke plávali jaštery veľkosti človeka. Jeleňom hovorili spektrály a hmota z ich parožia, čiže spektrálys alebo lys, mala vyššiu cenu než zlato. Jaštery sa volali svytagory a ich ružovkastá krv slúžila ako elixír nesmrteľnosti. Vyskytovali sa tam aj ravidy – obrovské mačkovité šelmy so zubami pripomínajúcimi kopy –, vtáky schopné napodobniť ľudský hlas a škorpióny, ktorých uštipnutie človeka obdarilo nadľudskou silou.

A ešte legendárni bojovníci – tizerkáni.

Oháňali sa mečmi nazývanými *hřeštek*, takými ostrými, že by človeku odsekli aj tieň, a v mosadznej klietke na opasku nosili škorpióna. Pred bitkou vždy strčili prst do malého otvoru v klietke, nechali sa uštipnúť a pod vplyvom jedu boli neporazitelní.

„Myslíte si, že ma porazíte?“ oboril sa Lazlo na svojich nepriateľov v sade.

„Nás je stovka,“ odpovedali, „a ty si sám. Čo si myslíš ty?“

„Myslím, že by ste mali uveriť každému príbehu, ktorý ste kedy počuli o tizerkánoch. Otočte sa a bežte domov!“

Odpovedal mu len smiech, ktorý pripomínal výzvanie konárov. Lazlo už nemal inú možnosť, len bojovať. Strčil prst do krivej klieťky z konárikov a špagátu, kolísala sa mu na povraze, ktorý nosil namiesto opaska. Nebýval tam škorpión, len premrznutý chrobák, ale Lazlo zaťal zuby pri imaginárnom uštipnutí a cítil, ako sa mu sila jedu rozlieva žilami. Potom zdvihol čepele aj ruky nad hlavu a *zreval*.

Zreval meno mesta. Zadunelo ako hrom, ako lavína, ako bojový pokrik serafov, ktorí na ohnivých krídlach zleteli z nebies a očistili svet od démonov. Nepriatelia sa zapotácali, ústa rozďavené od prevkapania. Jed mu spieval v tele a Lazlo sa cítil ako čosi nadľudské. Ako vzdušný vír, ako *boh*. Nepriatelia sa pokúsili vzdorovať, ale nevyrovnali sa mu. Z mečov mu sršali blesky a odzbrojoval ich po dvojiciach.

V zápale hry ho vlastná živá predstavivosť tak opantala, že by ho záblesk skutočnosti šokoval. Keby vystúpil zo svojho tela a videl chlapca, ktorý sa hlučne prediera cez zamrznuté kriky a máva konármi v rukách, sotva by sa spoznal. Tak sa stotožnil s bojovníkom, v ktorého koži sa videl, ktorý práve odzbrojil stovku nepriateľov a obrátil ich na roztrasený útek. V ošiali víťazstva zaklonil hlavu a skríkol: „Za...”

„Za...”

„Za Nárek!”

Zmätené stápol. To slovo mu vyletelo z úst ako kliatba a zanechalo po sebe pachuť slz. Chcel skríknúť meno mesta, presne ako chvíľku predtým, ale ono... zmizlo. Opäť sa pokúsil spomenúť si naň, ale namiesto pravého mena sa mu na jazyk tisol iba *Nárek*. Ako keby siahol po kvetine, ale dostal do ruky slimáka či vlhkú vreckovku. Jeho myseľ to štítivo odmietala. Snažil sa však ďalej, nemohol inak, a každý pokus bol nepríjemnejší než predošlý. Šmátral po mene, ktoré naisto poznal, ale zakaždým vylovil len to odporné slovo *Nárek*, klzké a nesprávne, skľučujúce ako zlý sen, s príchutou soli. Trpko vykrútil ústa. Premohol ho závrat a šialená istota, že pravé meno ktosi *zobral*.

Zobral mu ho *priamo z mysle*.

Búril sa mu žalúdok, cítil sa okradnutý. Akoby z neho ubudlo. Rozbehol sa hore kopcom, štveral sa ponad nízke kamenné múriky, preletel naprieč ohradou pre ovce, popri záhrade aj cez ambit, v rukách stále zvieral meče z jablňových konárov. Nikoho nevidel, ale

jeho videli. Pobežovanie po kláštore pravidiel zakazovali a navyše sa práve ulieval z večernej modlitby. Trielil rovno do cely brata Cyrusa a zatriasol ním, aby ho prebudil. „To meno,“ dychčal. „Stratilo sa. To mesto z príbehov, povedzte mi, ako sa volalo!“

V hĺbke srdca vedel, že meno nezabudol, no udialo sa čosi iné, podivné a zlovestné, ale ešte sa držal nádeje, že brat Cyrus si možno, možno spomenie a všetko sa na dobré obráti.

„O čom to táraš, truľo?“ zavrčal brat Cyrus. „Volá sa predsa *Nárek*...“ Lazlo ešte zbadal, že starec zmätene zvrátil tvár, než ho za golier schmatla ruka a vytiahla ho z dverí.

„Počkajte, prosím,“ hlesol. Bezvýsledne. Odvliekli ho priamo k opátovi a tentoraz nedostal výprask lieskovou halúzkou, ktorá visela na háčiku v rade ostatných, ale jedným zo svojich jabloňových konárov. Teraz už nebol tizerkánom. Čo tam po stovke nepriateľov, odzbrojil ho jediný mních a vymlátil ho vlastným mečom. Vraj hrdina! Kríval ešte celé týždne a už nesmel chodiť za bratom Cyrusom, ktorého jeho náhla návšteva tak rozrušila, že potreboval lieky na upokojenie.

Potom už Lazlo nepočúval príbehy a neutekal – aspoň nie do sadu, nie za hranice vlastnej mysle. Mnísi ho pozorne sledovali, odhodlaní uchrániť ho pred hriechom. Aj pred radosťou, ktorá síce nie je sama osebe hriechom, ale môže k nemu otvoriť cestu. Zavalili ho úlohami. Keď nepracoval, tak sa modlil. Keď sa nemodlil, tak pracoval, vždy pod „primeraným dozorom“, aby sa nerozbehol medzi stromy ako divá bytosť. V noci spal, unavený ako hrobár, nevládal ani snívať. Zdalo sa, že jeho oheň pohasol, že v ňom stíchla búrka aj bojový pokrik, že mu z duše vyhnali lavínu aj víchor.

Meno strateného mesta sa takisto stratilo. Lazlo si navždy zapamätal jedine pocit, ktorý mu vyvolávalo v mysli. Vnímal ho, ako keby bolo napísané ozdobným písmom, ale medom namiesto atramentu. Bližšie ho nevedel popísať on ani nikto iný. Nevytratilo sa len z jeho pamäti a z pamäti brata Cyrusa. Odvšadiaľ, kde sa meno na-

chádzalo – vytlačené na chrbte kníh, ktoré skrývali príbehy o meste, v starých, zažltnutých účtovných knihách obchodníkov, ktorí odtiaľ vozili tovar, votkané do spomienok každého, kto o ňom kedy počul – jednoducho zmizlo a nahradil ho *Nárek*.

To bola nová záhada.

Lazlo ani na okamih nezapochyboval, že ju spôsobila mágia.

SEN SI SÁM VYBERIE, KTO SI HO VYSNÍVA

Lazlo vyrástol.

Nikto by ho nenazval šťastlivcom, ale mohol dopadnúť aj horšie. K mníšskym rádom, ktoré vychovávali siroty, predsa patrili aj flage-lanti. V inom kláštore zase chovali prasce. Zemonanský kláštor však preslávilo jeho skriptórium. Chlapcov už v ranom veku učili prepisovať; no čítať už nie, to sa Lazlo musel naučiť sám. Všetkých ako-tak šikovných naverbovali za pisárov. Lazlo písal pekne a možno by tam bol zostal celý život zohnutý nad stolom a krk by mu rástol dopredu, nie dohora, keby mníchov jedného dňa nerozbolelo brucho z pokazených rýb. To bol zásah šťasteny, alebo možno osudu. Vo Veľkej knižnici Zosmy totiž očakávali isté rukopisy a úloha doručiť ich pripadla Lazlovi.

Už sa odtiaľ nevrátil.

Veľká knižnica neslúžila iba na skladovanie kníh. Tvorila celé ohradené mesto pre básnikov, astronómov a všetkých možných vedátorov. Nepatrili k nej len obrovské archívy, ale aj univerzita, laboratóriá, skleníky, operačné či koncertné sály a dokonca aj observatórium. Všetko to zabralo budovy niekdajšieho kráľovského paláca, keď si starý otec práve vládnucej kráľovnej dal postaviť krajší priamo ponad rieku Eder a pôvodný venoval cechu učencov. Areál sa rozkladal na hrebeni Zosimoskej pahorkatiny, ktorá vytŕčala nad mestom

Zosma ako žraločia plutva pretínajúca vodnú hladinu, dominanta širokého okolia.

Lazlo žasol od okamihu, keď prešiel bránou. Doslova mu klesla sánka, keď vstúpil do Pavilónu ideí. Taký veľkolepý názov dostala bývalá tanečná sála, kde teraz spočívala zbierka filozofických diel. Pod prekrásne vymalovaným stropom sa týčili police do výšky štyridsať stôp, na nich sa ligotali chrbty kníh zaodeté v koži vo farbách drahokamov, zlaté písmená vo svetle žiarolítov žmurkali ako zvieracie oči. Samotné žiarolity boli dokonale vyleštené gule a vydávali čistobiele svetlo, omnoho jasnejšie než nahrubo opracované červenkasté kamene, ktoré sa používali v kláštore. Muži v sivých habitoch sa vozili od police k polici na rebríkoch s kolieskami, zdalo sa, že sa vznášajú vo vzduchu a zvitky za nimi vejú sťa krídla.

Odtiaľto predsa nemohol odísť! Cítil sa ako cestovateľ v začarovanom lese. Každý ďalší krok len umocňoval pôsobenie kúzla. Lazlo ich urobil dosť, hlbšie a hlbšie do útrob knižnice, inštinkt akoby ho viedol z miestnosti do miestnosti a dolu tajným schodiskom do suterénu, kde na knihách, ktoré už roky nikto nevyrušil, ležala hrubá vrstva prachu. On ich vyrušil. Zdalo sa mu, že ich prebudil a ony prebudili jeho.

Mal trinásť a na tizerkána sa nezahral už celé roky. Nehral sa nijako, neurobil jediný chybný krok. V kláštore dokonale zapadol medzi postavy v sivom, ktoré poslúchli každý príkaz, pracovali, modlili sa, spievali, modlili sa, pracovali, modlili sa, spali. Len zopár bratov by si na jeho divokosť vôbec spomenulo. Zdalo sa, že ho úplne opustila.

V skutočnosti sa len stiahla hlboko dovnútra. Príbehy si stále pamätal, každé slovo, čo mu brat Cyrus kedy povedal. Opatroval si ich ako kôpku zlata v kúte mysle.

V ten deň sa jeho poklad rozrástol. Dokonca výrazne. V knihách pod vrstvou prachu sa skrývali *príbehy*. Povesti, rozprávky, mýty a legendy. Z celého sveta, z mnohých storočí. Celé police – celučičké nádherné police – boli venované príbehom o Náreku. Lazlo vzal jed-

nu knihu s oveľa väčšou úctou, než s akou sa kedy dotýkal posvätných textov v kláštore, sfúkol prach a začal čítať.

O pár dní ho našiel starší knihovník, aj to len preto, lebo ho nashvál hľadal, vo vrecku habitu mal list od opáta. Inak ktovie, dokeď by tam bol Lazlo zostal, stratený ako v jaskyni. Možno by spustol, stal by sa z neho divý chlapec z Veľkej knižnice, ktorý ovláda tri mŕtve jazyky a vie naspamäť všetky príbehy, čo v nich kto kedy napísal, ale chodí v handrách sťa žobrák z uličiek Škeru.

Namiesto toho ho prijali za učňa.

„Knižnica vie, čo chce,“ oznámil mu majster Hyrrokkin, keď ho viedol hore tajným schodiskom. „Keď si ukradne chlapca, dovolíme jej, aby si ho nechala.“

Lazlo by do knižnice nezapadol dokonalejšie, ani keby sám bol knihou.

V nasledujúcich dňoch – aj mesiacoch a rokoch, zatiaľ čo z neho rástol muž – ho sotva niekto zazrel bez otvorenej knihy pred nosom. Čítal pri chôdzi, čítal pri jedení. Ostatní knihovníci ho podozrievali, že číta aj v spánku, prípadne vôbec nespí. Keď náhodou zdvihol pohľad od stránky, vyzeral, ako keby sa budil zo sna. „Neznámy zase sníva,“ hovorili o ňom. „Zasnený Neznámy.“ Jeho povesti nepomohlo, že občas pri čítaní za pochodu narazil do steny, alebo že jeho najobľúbenejšie knihy pochádzali zo zaprášeného suterénu, kam sa nikomu inému nechcelo chodiť. Motal sa s hlavou plnou rozprávok, vždy aspoň napoly stratený v inom svete. Démoni a krídlotepci, serafovia a duchovia, všetkých mal rád. Veril v mágiu ako dieťa a na duchov ako sedliak. Hneď v prvý deň práce v knižnici naňho z police padla rozprávková kniha a zlomila mu nos. Podľa jeho kolegov o ňom tá nehoda vypovedala všetko dôležité. Lazlo Neznámy: hlava v oblakoch, stratený vo svojom vlastnom svete rozprávok a fantázie.

Na to narážali ostatní, keď o ňom vraveli, že je zasnený. Nevystihli však podstatu, lebo Lazlovo snívanie siahalo ďaleko za hranice ich predstavivosti. Lazlo totiž *mal* sen, ktorému podriadil celý život,

sen, ktorý v ňom pretrvával a žil v jeho koži ako druhá duša. Zabral celú krajinu Lazlovej mysle. Bola to dômyselná a úchvatná krajina a odvážny a veľkolepý sen. Príliš odvážny, príliš veľkolepý pre človeka ako on. Lazlo však vedel, že sen si sám vyberie, kto si ho vysníva, nie naopak.

„Čo zase čítaš, Neznámy?“ dokrivil k nemu majster Hyrrokkin, našiel ho pri stole, kde vybavovali požiadavky čitateľov. „Dúfam, že ľúbostný list.“

Starý knihovník to želanie vyslovoval častejšie, než by sa patrilo, a zjavne ho vôbec neodradilo, že zakaždým dostal zápornú odpoveď. Lazlo si chystal zvyčajnú odpoveď, ale zarazil sa a lepšie zvážil slová. „Dá sa to tak povedať,“ odvetil a natrčil knihovníkovi list papiera, krehký a zažltnutý vekom.

V majstrových mdlých hnedých očiach sa objavila iskrička, ale keď si napravil okuliare a pozrel na papier, ihneď pohasla. „Vyzerať to ako účet,“ skonštatoval.

„Áno, ale za čo?“

Majster Hyrrokkin sa zatváril skepticky, ale zaškúlil a prečítal si to. Nasledoval krátky výbuch smiechu, za ktorým sa otočili všetky hlavy v obrovskej tichej miestnosti. Nachádzali sa totiž v Pavilóne ideí. Učenci v nachových rúchach, ktorí sa hrbili pri dlhých stoloch, vzhliadli od svojich zvitkov a foliantov s prísnu výčitkou v očiach. Majster Hyrrokkin sa ospravedlnil kývnutím hlavy a vrátil Lazlovi papier, prastarý účet za obrovskú zásielku afrodiziák pre dávno mŕtveho kráľa. „Prezývku Milovník si kráľ nevyslúžil svojimi veršami, čo? Ale priznaj sa, čo to stváraš! Povedz, že ma klame zrak. Preboha, chlapče! Povedz, že nemárniš voľný deň triedením účtov!“

Lazlo už nebol chlapec, navonok nezostala ani stopa po drobnom najdúchovi so škrabancami na vyholenej hlave. Stal sa z neho vysoký muž a len čo sa zbavil mníchov a ich tupých žiletiek, vlasy si nechal narásť dlhé. Boli tmavé a husté, zvážoval si ich kníhviazačským povrázkom, no viac pozornosti im nevenoval. Obočie mal

takisto tmavé a husté, črty tváre hranaté a neveľmi foremne. Niektorý by možno povedal, že „nahrubo otesané“, alebo dokonca „bitkárské“ pre jeho zlomený nos, ktorý z profilu tvoril výrazný schod a pri pohľade spredu sa nápadne stáčil doľava. K drsnému zovňajšku pasoval aj jeho hlas, hlboký a mužný, trochu chrapľavý, akoby dlho zostal vonku napospas živlom. K zvyšku sa nehodili jedine jeho zasnené oči: veľké, sivé a nevinné. Práve sa vyhýbali pohľadu majstra Hyrrokina.

„Samozrejme, že nie,“ povedal nepresvedčivo. „Aký šialenec by počas voľného dňa triedil účty?“

„Čo teda robíš?“

Pokrčil plecami. „Správca našiel v pivnici škatuľu so starými lajstrami. Len si ich prezerám.“

„To je nehanebné mrhanie mladostou! Koľko máš vlastne rokov? Osemnásť?“

„Dvadsať,“ pripomenul mu Lazlo, hoci to, pravdupovediac, nevedel úplne presne. Ešte v detstve si náhodne vybral, kedy chce mať narodeniny. „A vy ste svoju mladosť premrhali rovnako.“

„Ja som odstrašujúci príklad! Čo to nevidíš?!“

Hyrrokin bol mľandavý, zhrbený mužiček. Vlasý pripomínajúce páperie púpavy, brada a obočie mu zakrývali väčšinu tváre, trčal z nich len drobný ostrý nos a okrúhle okuliare. Lazlo si pomyslel, že pripomína sovie mláďa, ktoré vypadlo z hniezda. „Chceš, aby z teba bol na staré kolená poloslepý jaskynný muž, ktorý sa presúša po útrobach knižnice?“ oboril sa naňho starec. „Vypadni von, Neznámy. Nadýchaj sa vzduchu, poobzeraj sa. Človek by mal mať vrásky okolo očí zo zízania na obzor, nie z čítania pri slabom svetle.“

„Čo je to obzor?“ spýtal sa Lazlo s kamennou tvárou. „Niečo ako koniec uličky medzi policami kníh?“

„Nie, to ani náhodou,“ sklamal ho majster Hyrrokin.

Lazlo sa usmial a vrátil sa k účtom. Keď ich tak v duchu nazval, aj jemu samému to znelo príšerne nudne. Boli to staré potvrdenia

o doručených zásielkach z čias, keď v paláci ešte žila kráľovská rodina a prúdil tam tovar zo všetkých kútov sveta. To znelo aspoň trochu vzrušujúcejšie. Lazlo ich netriedil a nezakladal do archívu. Po každom narýchlo prebehol pohľadom, či nezbadá nezameniteľné oblúky istej výnimočnej abecedy. Hľadal nejaké zmienky o Nevídanom meste – tak ho v myšlienkach nazýval, lebo *Nárek* so sebou ešte vždy prinášal pachuť slz. Vlastne to robil stále, vedome či nevedome. „Čoskoro pôjdem,“ uistil majstra Hyrrokkina. Navonok tak možno nepôsobil, ale v skutočnosti si slová starého knihovníka vzal k srdcu. Netúžil stráviť zvyšok života v knižnici – či už poloslepý alebo nie – a úprimne dúfal, že skutočne získa vrásky okolo očí zo škúlenia na obzor.

Obzor, ktorý ho najväčšmi lákal, bol však nesmierne ďaleko.

Mimochodom, ešte aj zakázaný.

Majster Hyrrokkín mávol rukou smerom k oknu. „Aspoň si si, dúfam, všimol, že tam vonku je leto.“ Keď Lazlo neodpovedal, dodal: „Veľká oranžová guľa na oblohe. Nežné pohlavie nosí hlboké výstrihy. Hovorí ti to niečo?“ Stále nič. „*Neznámy?*“

„Čože?“ Lazlo zdvihol hlavu. Nevnímal ani slovo. Našiel presne to, čo hľadal: stoh účtov z Nevídaného mesta, ktorý pohltil všetku jeho pozornosť.

Starý knihovník teatrálne vzdychol. „Rob si, čo chceš,“ zahundral napoly vyčítavo, napoly rezignovane. „Len si na seba dávaj pozor. Knihy sú možno nesmrteľné, ale my nie. Raz ráno zalezieš medzi police, a kým sa odtiaľ vymotáš, budeš mať bradu až po pupok a uvedomíš si, že si nikdy nenapísal báseň dievčine, ktorú si stretol pri korčuľovaní na Ederi.“

„Tak sa zoznamuje s dievčatami?“ spýtal sa Lazlo len spoly žartom. „Rieka zamrzne až o pár mesiacov, mám dosť času, aby som nabral odvalu.“

„Pche! Dievčatá nebehajú po svete len v zime. Pusti sa do toho *hneď*. Nazbieraj kyticu kvetov a vyber si nejakú, ktorej ju dáš. A ho-

tovo. Hľadaj láskavé oči a široké boky, počuješ? *Boky*, chlapče. Nevieš, čo je život, kým nepoložíš hlavu na príjemné mäkké...”

Našťastie ho prerušil príchod učenca.

Lazlo by skôr presvedčil svoju kožu, aby zmenila farbu, než nabral odvahu prihovoriť sa dievčaťu, o kladení hlavy na čokoľvek príjemné a mäkké ani nehovoriac. Keďže celý život strávil v kláštore a knižnici, zatiaľ nepoznal žiadnu ženu, nieto ešte mladú, a keby aj, nemal najmeneš tušenie, čo by jej povedal. Nečakal, že by mnohé prejavili záujem o dvorenie chudobného pomocného knihovníka s krivým nosom a potupným menom Neznámy.

Učenec odišiel a majster Hyrrokkin pokračoval v prednáške: „Život za tebou nepríde, chlapče. Musíš mu vyjsť v ústrety. Pamätaj: duchovná miazga zlenivie, keď človek zanedbáva svoje vášne.“

„Moja duchovná miazga je na tom dobre.“

„Aké nešťastie! To znamená, že si zišiel z cesty. Si mladý, tvoja miazga by mala bublať a klokotať!“

Duchovná miazga, o ktorej sa zhovárali, nebolo žiadne nehmotné fluidum duše, ale číra telesná tekutina, ktorú pumpovalo druhé srdce vlastnou sieťou ciev, jemnejšou a záhadnejšou než hlavný krvný obeh. Vede sa ešte nepodarilo dokonale odhaliť, na čo slúži. Človek dokázal prežiť, aj keď sa mu druhé srdce zastavilo a duchovná miazga stuhla vo svojich cievach. Nejako však súvisela so životnou energiou či s vášňou, ako to nazval majster Hyrrokkin, lebo ľudia, ktorí o ňu prišli, boli letargickí a bez nálady. Ako bez ducha.

„Starajte sa o vlastného ducha,“ poradil mu Lazlo. „Ešte nie je neskoro. Nejedna vdova by sa iste potešila, keby jej dvoril taký romantický jaskynný muž.“

„Nepapučuj!“

„A vy nepoučujte!“

Majster Hyrrokkin vzdychol. „Kde sú tie časy, keď si sa predomnou triasol strachom? Nech trvali akokoľvek krátko, chýbajú mi.“

Lazlo sa zasmial. „Za tie sa môžete poďakovať mníchom. Naučili ma báť sa svojich predstavených. Vy ste ma naučili zbaviť sa toho strachu a za to vám budem navždy vďačný.“ Povedal to srdečne, ale jeho pohľad vzápätí skĺzol k papierom, ktoré držal v ruke. Nemohol im odolať.

Starec si to všimol a pobúrene odfrkol: „Dobre, dobre. Pobav sa so svojimi účtami. Ale ešte nad tebou nelámam palicu. Načo by sa človek dožil staroby, keby nemohol otravovať mladých výlevmi zo svojej hlbokaj studnice múdrosti?“

„A načo by bol človek mladý, keby nemohol všetky rady ignorovať?“

Majster Hyrrokkin čosi zašomral a obrátil sa k štósu foliantov, ktoré učenec vrátil na stôl. Lazlo sa vrátil k svojmu drobnému objavu. V Pavilóne ideí vládlo ticho prerušované len kolieskami rebríkov a šuchotom obracáň stránok.

A po chvíli tichým zapískaním. Vyšlo z Lazlových pier, lebo vysvitlo, že jeho objav je významnejší, než sa na prvý pohľad zdalo.

Majster Hyrrokkin zdvihol hlavu. „Ďalšie elixíry lásky?“

„Nie,“ pokrútil hlavou Lazlo. „Pozrite!“

Starec si typickým pohybom napraval okuliare a zaškúlil na papier. „Aha,“ vzdychol trpiteľsky. „Záhady Náreku. To som mohol tušiť.“

Nárek. Lazlo pri zvuku toho mena pocítil nepríjemné pichnutie za očami. Majstrov povznesený tón ho síce ranil, ale neprekvapil. Väčšinou si svoju posadnutosť nechával pre seba. Nikto jej nerozumel a už vôbec neprejavil rovnaký záujem. Kedysi osud zmiznutého mesta vzbudil obrovskú vlnu zvedavosti, ale po dvoch storočiach z neho zostala len bájka. A podozrivé zmiznutie jeho mena svet veľmi nerozrušilo. Jedine Lazlo *pocítil*, ako sa to stalo. Ostatní sa to dozvedeli neskôr, keď k nim pomaly prenikli chýry, ale mali len pocit, že meno zabudli. Ozvalo sa pár domnienok, že išlo o trik či sprisahanie, ale väčšina ľudí len pevne zavrela dvere vo svojej mysli a rozhodla sa, že mesto sa nikdy nevolalo inak ako Nárek, a kto tvrdí

opak, len tára hlúposti a fantazíruje. Iné zmysluplné vysvetlenie totiž nejestvovalo.

Mágia to predsa istotne nespôsobila.

Lazlo vedel, že majster Hyrrokkin nemá záujem, ale bol taký nadšený, že mu to neprekážalo. „Prečítajte si to,“ povedal a strčil mu papier pod nos.

Majster Hyrrokkin dočítal, a ani nepredstieral, že to naňho urobilo dojem. „No a čo má byť?“

Čo má byť?! Medzi tovarom v zozname – koreninami, hodvábom a tak ďalej – sa spomínali aj cukríky z krvi svytagorov. Až doteraz o nich Lazlo čítal len v príbehoch. Boli to mýtické zvieratá, ľudia sotva verili, že riečne príšery existovali, nieto ešte, že sa z ich ružovkastej krvi vyrábal elixír nesmrteľnosti. Tu sa však písalo, že ho kúpila a zaplatila kráľovská rodina v Zosme. Rovnako tam mohla byť aj zmienka o dovoze dračích šupín. „Cukríky z krvi,“ povedal a ukázal na príslušné slová. „Nevidíte? *Naozaj* sa vyrábali.“

Majster Hyrrokkin odfrkol. „*Toto* podľa teba dokazuje, že existovali? Keby to bola *pravda*, mohol by ti o tom porozprávať ten, kto ich jedol.“

„Nie,“ odporoval Lazlo. „Podľa príbehov si človek zachoval nesmrteľnosť, len keď ich jedol pravidelne a to už nebolo možné, keď neprichádzali nové zásielky.“ Ukázal na dátum na účte. „Táto je spred dvesto rokov. Možno ju dokonca priviezla posledná karavána.“

Posledná karavána, ktorá sa kedy vynorila z púšte Elmuthaleth. Lazlo si predstavoval prázdnu púšť v žiari zapadajúceho slnka. Myšlienka na záhady ho zakaždým zburcovala ako rytmus hudby, ktorý poháňal jeho srdce, teda obe jeho srdcia; krv aj duchovná miazga tepali v dokonale prepletenej harmónii ako súzvuk dvoch dlaní, ktoré udierajú na dva rôzne bubny.

Keď prvýkrát prišiel do knižnice, nepochyboval, že tam nájde odpovede. Vskutku hneď naďabil na knihy v zaprášenom suteréne, ale tým sa jeho objavy zďaleka nekončili. Zdalo sa mu, že na poli-

ciach toho úžasného miesta sa nachádza celá história sveta zviazaná v knihách či zakrútená vo zvitkoch. Naivne veril, že sa tam skrývajú aj všetky tajomstvá a čakajú na čitateľov, ktorí sú dostatočne trpezliví a cieľavedomí na to, aby ich objavili. Lazlo oplýval oboma vlastnosťami a hľadal už sedem rokov. Prekutral staré denníky, zväzky korešpondencie, hlásenia špiónov, mapy a zmluvy, účtovné knihy, záznamy dvorných pisárov a všetko ostatné, čo ešte vyhrabal. Každý objav si ukladal do svojej zbierky pokladov, až kým nevykypela zo svojho kúta a nezaplnila mu celú myseľ.

Vyliala sa aj na papier.

Keď vyrastal v kláštore, príbehy boli jeho jediným majetkom. Odvtedy o čosi zbohatol. Teraz mal aj knihy.

Vlastné slová zapísané vlastnou rukou a zviazané vlastnými úhľadnými stehmi. Skromné zväzky, nehalila ich koža so zlatým písmom ako exempláre v Pavilóne ideí. Spočiatku Lazlo vyberal papier zo smetných košov, napoly popísané stránky, ktoré odhodili nešetrní učitelia, a vystačil si s ústrižkami kníhviazačskej nite z dielne, kde sa opravovali poškodené knihy. Atrament zháňal ťažko, ale aj k tomu mu nevedomky dopomohli učitelia. Často vyhadzovali kalamáre, kde na dne ešte zostalo aj za štvrt' palca atramentu. Musel ho riediť vodou a svoje prvé zväzky plnil bledými príznakmi slov. Po niekoľkých rokoch začal dostávať aký-taký plat a mohol si dovoliť aspoň poriadny atrament.

Mal veľa kníh, všetky poukladané na okennom parapete vo svojej izbičke. Obsahovali sedem rokov výskumu a všetky zmienky o Náreku a jeho dvojici záhad, ktoré kedy našiel.

Vysvetlenia záhad zatiaľ chýbali.

Lazlo medzičasom pochopil, že odpovede nenájde v žiadnej knihe z úžasných, obrovských políc knižnice. Kde by sa tam vzali? Predstavoval si, že v knižnici pracujú vševediaci škriatkovia a zaznamenávajú všetko, čo sa na svete stalo, akokoľvek vzdialené, akokoľvek tajné? Nie. Ak sa odpovede vôbec niekde dali nájsť, tak na juho-

východe kontinentu Namaa, za púšťou Elmuthaleth, odkiaľ sa nikto cudzí zatiaľ nevrátil.

Stojí ešte Nevídané mesto? Prežili jeho obyvatelia? Čo sa stalo pred dvoma storočiami? Čo sa stalo pred pätnástimi rokmi?

Aká moc by dokázala meno mesta vymazať z mysle ľudí na celom svete?

Lazlo tam chcel zísť a zistiť to. To bol jeho sen, odvážny a veľkolepý: *ísť tam*, do mesta na opačnom konci sveta, a osobne rozlúsknuť jeho záhady.

Samozrejme, bolo to neuskutočniteľné.

Ale koho by taká drobnosť odradila od snívania?

KOMPLETNÉ DIELO LAZLA NEZNÁMEHO

Majstra Hyrrokkin Lazlovo uchvátenie nenakazilo. „Sú to príbehy, chlapče. Výmysly a táraniny. Žiaden elixír nesmrteľnosti neexistoval. Nanajvýš to bola krv s cukrom.“

„Pozrite si tú cenu,“ trval na svojom Lazlo. „Dali by toľko peňazí za obyčajnú osladenú krv?“

„Čo my vieme o tom, koľko sú ochotní zaplatiť králi? Nedokazuje to nič, len naivitu boháčov.“

Lazlovo nadšenie trochu ochladlo. „Máte pravdu,“ uznal. Potvrdenka dokazovala kúpu tovaru nazývaného cukríky z krvi, ale nič viac. Lazlo sa však nechystal vzdávať. „Aspoň to naznačuje, že svytagory naozaj žili.“ Odmlčal sa. „Možno.“

„No a čo?“ opáčil majster Hyrrokkin. „Nikdy sa to nedozvieme naisto.“ Položil Lazlovi ruku na plece. „Už si vyrástol. Nie je najvyšší čas, aby si toto všetko pustil z hlavy?“ Ústa mu vôbec nebolo vidieť, jeho úsmev sa prejavil len zavlnením v bielom páperí fúzov a brady. „Máš dosť roboty za mizerný plat. Prečo by si si pridával ďalšiu zadarmo? Nikto sa ti za to nepoďakuje. My sme tu na hľadanie kníh. Hľadanie odpovedí nechaj učencom.“

Lazlo chápal, že to myslí dobre. Starec telom i dušou patril knižnici a jej kastový systém vnímal iba ako pravidlo dokonalého sveta. Medzi jej stenami vládli učenci a všetci ostatní im slúžili – najmä

knihovníci, ktorí ich mali podporovať v dôležitej práci. Učenci sa pýtali diplomami z univerzít. Knihovníci nie. Aj keby na to mali mozog, chýbalo im zlato. Vzdelávali sa len popri svojej práci a niektorí učencov dokonca prekonal. Aj komorník však môže prekonať svojho pána v ušľachtilosti, a predsa zostane len komorníkom. Knihovníci na tom boli rovnako. Študovať im nikto nezakazoval, ak popritom stíhali všetky svoje povinnosti, ale iba na rozšírenie vlastného obzoru, nič sa nepovažovalo za prínos do svetového fondu vedomostí.

„Prečo by sme im mali prenechať všetku zábavu?“ spýtal sa Lazlo. „Navyše, Nárek nikto neskúma.“

„Lebo je to mŕtva téma,“ podotkol majster Hyrrokkin. „Učenci sa zaoberajú významnými záležitosťami.“ Slovo *významnými* jemne zdôraznil.

Ako keby chceli poskytnúť názorný príklad, dvere sa rozleteli a do knižnice vošiel učenec.

V Pavilóne ideí sa pôvodne konávali plesy, jeho dvere boli dvakrát vyššie a viac než dvakrát širšie než obyčajné. Väčšina učencov len skromne pootvorila jedno krídlo, vkĺzla dnu či vykĺzla von a potichu ho za sebou privrela. Pre tohto to neplatilo. Oprel sa rukami o obe masívne krídla a zatlačil, a kým udreli do stien a zatriasli sa, už stíhol urobiť pár ráznych krokov do miestnosti. Podpätky jeho čižiem klopali po mramorovej podlahe, pod nohy sa mu nepletli záhyby látky. Rúchami pohrdal a obliekal si ich len pri slávnostných príležitostiach, inak radšej nosil slušivý kabát a nohavice, vysoké jazdecké čižmy a kord po boku. Nachovej uniforme svojich kolegov vzdával hold len viazankou, ktorá nikdy nemala inú farbu. Nebol to obyčajný učenec, ale ideál všetkých učencov: najznámejší človek v Zosme hneď po kráľovnej a cirkevnom hierarchovi – a jednoznačne najpopulárnejší. Bol mladý, slávny a skvel sa ako zlato. Alchymista Thyon Nero, druhorodený syn vojvodu z Vaalu a krstný syn kráľovnej.

Na buchnutie dverí sa znovu zdvihli všetky hlavy, ale na tvárach sa neobjavilo to pohoršenie, ako keď sa majster Hyrrokkin zasmial. Prvotné prekvapenie sa zmenilo na obdiv alebo závišť.

Majster Hyrrokkin dotýčného vždy zahŕňal okázalým obdivom. Pri pohľade na alchymistu sa rozjasnil sťa žiarolit. Lazlo by kedysi zareagoval rovnako. Už to neplatilo, no nikto ho nesledoval a nepostrehol, že stuhol ako lovná zver a doslova sa prikrčil, keď Thyon prezývaný „zlatý synáček“ zamieril rovno k ich stolu.

Išlo o výnimočnú návštevu. Thyon Nero mal na vybavovanie podradných záležitostí pomocníkov. „Pán môj,“ oslovil ho majster Hyrrokkin a vystrel sa, nakoľko mu to starý chrbát dovolil. „Aká láskavosť, že ste nás poctili návštevou! Ale nemuseli ste sa unúvať osobne. Vieme, že máte na práci dôležitejšie veci než behať po knihy.“ Knihovník úkosom zagánil na Lazla – keby náhodou doteraz nepochopil, čo mu chcel naznačiť, tu je žiarivý príklad učenca, ktorý sa zaoberá „významnými záležitosťami“.

Aké významné záležitosti zamestnávali myseľ Thyona Nera?

Nič menšie než životodarný princíp celého vesmíru: tajná esencia nazývaná azoth, po ktorej alchymisti pátrali celé stáročia. Vydesťtiloval ju už v šestnástich rokoch a vďaka nej dokázal zázraky, okrem iného dosiahol aj najvyššiu métu svojho prastarého umenia: premenu olova na zlato.

„To je od teba milé, Hyrrokkin,“ ozval sa ten vzor dokonalosti, ktorý bol okrem božskej mysle požehnaný aj božským výzorom. „Ale rozhodol som sa, že radšej prídem sám, aby...“ zdvihol zrolovanú žiadanku, „... aby som odstránil akékoľvek pochybnosti, že išlo o omyl.“

„Omyl? Predsa ste sa nemuseli unúvať, pán môj,“ uisťoval ho majster Hyrrokkin. „Vašu žiadosť by nikto nespochybňoval, nech by ju doručil ktokoľvek. Sme tu na to, aby sme slúžili, nie aby sme kládli otázky.“

„To rád počujem,“ prikývol Nero s povestným úsmevom, pre ktorý plné salóny dám strácali hlavu aj reč. Potom obrátil pohľad k Lazlovi.

Bol to šok porovnateľný s náhlým pádom do ľadovej vody. Lazlo sa nepohol, odkedy sa rozleteli dvere. V blízkosti Thyona Nera za každým strpol a cítil sa rovnako neviditeľný, ako mu alchymista svojím správaním naznačoval. Zvykol si na pohrdavé ticho a chladný pohľad, ktorý po ňom preklzol, akoby ani neexistoval. Preto ho prekvapilo, keď naňho Nero priamo pozrel, a ešte väčšmi ho prekvapili jeho slová: „A ty, Neznámy? Si tu na to, aby si slúžil, alebo na to, aby si sa pypytoval?“ Vyslovil to srdečným tónom, ale zvláštny svit v jeho modrých očiach Lazla naplnil hrôzou.

„Aby som slúžil, pán môj,“ odpovedal hlasom krehkým ako papiere, ktoré držal v ruke.

„Výborne.“ Nero mu stále hľadel do očí a Lazlo musel bojovať s nutkaním odvrátiť zrak. Alchymista a knihovník súperili pohľadmi. Spájalo ich tajomstvo, ktoré horelo ako alchymistický oheň. Dokonca aj starý majster Hyrrokkin to vycítil a nervózne prebehol očami z jedného mladíka na druhého. Nero pripomínal princa z príbehov, aké sa rozprávajú pri svetle ohňa, veľkolepý a oslnivý. Lazlova koža už nebola sivá, ako keď bol bábätko, ale jeho knihovnícke rúcho áno a oči takisto, akoby mu tá farba bola súdená. Bol tichý a nenápadný ako tieň, zatiaľ čo Thyon priťahoval všetky oči ako svetlica. Samá strohosť a elegancia, ako čerstvo vyžehlený hodváb. Holil ho sluha čepelou, ktorú brúsil každý deň, a z jeho útrat u krajčira by vyžila celá dedina.

Lazlo s ním prudko kontrastoval, asi ako vrecovina v porovnaní s hodvábom. Jeho rúcho nebolo nové, ani keď ho pred rokom dostal. Lem dávno zodral, lebo ho ťahal hore-dolu po drsných kamenných schodoch v depozitári, a vo voľnom rúchu sa jeho postava úplne strácala. Boli rovnako vysokí, ale Nero zásadne stál, ako keby pózoval sochárovi, kým Lazlo sa ostražito krčil. *Čo od neho Nero mohol chcieť?*

Nero sa obrátil späť k starcovi. Hlavu držal vztyčenú, zrejme naschvál vystavoval na obdiv dokonalú líniu svojej čeluste, a keď sa

rozprával s niekým nižším, sklonil len zrak, nikdy nie hlavu. Odovzdal žiadanku.

Majster Hyrrokkin si napravil okuliare, rozvinul papier a prečítal, čo na ňom bolo napísané. Potom si znovu napravil okuliare a prečítal si to ešte raz. Pozrel na Nera. Potom na Lazla a ten hneď pochopil, koľká bije. Pochopil, čo na žiadanke stojí. Telo mu postupne trpelo, ako keby mu prestala prúdiť krv aj duchovná miazga a dych v pľúcach sa takisto zasekol.

„Doručte mi ich do paláca,“ rozkázal Nero.

Majster Hyrrokkin zmätene otvoril ústa, ale nevydal ani hláska. Znovu pozrel na Lazla, svetlo žiarolitov sa mu odrážalo v sklíčkach okuliarov, takže mu Lazlo nevidel do očí.

„Potrebujete, aby som vám napísal adresu?“ spýtal sa Nero s predstieranou vlúdnosťou. Len hral divadielko. Všetci vedeli, že býva na brehu rieky v paláci z bledoružového mramoru, ktorý mu darovala kráľovná, a Nero si dobre uvedomoval, že to všetci vedia. O adresu vôbec nešlo.

„Samozrejme, že nie, pán môj,“ povedal majster Hyrrokkin. „Ide len o to, že... ach...“

„Nejaký problém?“ spýtal sa Nero. Jeho prenikavý pohľad vôbec neladil s priateľským tónom.

Áno, pomyslel si Lazlo, *niekto s tým má problém*. Majster Hyrrokkin však Nerovmu pohľadu nevládal vzdorovať. „Nie, pán môj. Som... som si istý, že to preňho bude veľká česť.“ Jeho slová bodli Lazla do chrbta ako nôž.

„Výborne,“ povedal Nero. „Očakávam, že mi ich doručíte dnes večer.“ Odišiel tak ako prišiel, podpätky čižiem klopkali na mramorovej podlahe a všetci ho sledovali pohľadom.

Lazlo sa otočil k majstrovi.

Srdcia mu predsa len neprestali biť. Trepotali sa rýchlo a nepravidelne ako párík nočných motýľov chytených do pasce. „Povedzte mi, že to nie je to, čo si myslím.“

Stále zmätený starý knihovník mu podal žiadanku. Lazlo si ju vzal. Prečítal. Roztriasli sa mu ruky. Stálo tam presne to, čo predpokladal.

Nero výrazným, sebavedomým rukopisom napísal: *kompletné dielo Lazla Neznámeho*.

Absolútne zaskočený Majster Hyrrokkin sa spýtal: „Načo by Thyon Nero mohol potrebovať *tvoje knihy*?“

ZLOMYSEĽNÝ BOH OSUDU

Alchymista a knihovník sa ani nemohli väčšmi líšiť – ako keby ich Shres, zlomyseľný boh osudu, raz postavil vedľa seba a rozdelil medzi nich svoj košík darov: všetky pre Thyona, jeden po druhom, okrem úplne posledného, ktorý hodil do prachu pri Lazlových nohách.

„Rob s tým, čo môžeš,“ povedal by možno, keby taký boh existoval a mal by práve škodoradostnú náladu.

Thyonovi Nerovi nadelil postavenie, bohatstvo, privilégia, krásu, šarm, genialitu.

Lazlovi podhodil jedinu vec, ktorá ešte zostala, nech si ju zdvihne a opráší: česť.

Možno by bolo lepšie, keby Nero dostal aj tú.

Podobne ako Lazlo, Thyon Nero sa narodil počas vojny, ale ani vojna, presne ako osud, nezasiahne každého tou istou mierou. Vyrástol ďaleko od vojnových výjavov v otcovom zámku, utrpenie nevidel ani nezačuchal, nieto ešte zakúsil. V ten istý deň, keď sivé dieťa bez mena naložili na káru smerujúcu do Zemonanského kláštora, zlaté dieťa dostalo meno Thyon po svätom bojovníkovi, ktorý zo Zosmy vyhnal barbarov. Veľkolepej oslavy krstín sa zúčastnila polovica kráľovského dvora. Thyon bol bystré a krásne dieťa, a hoci otcov titul a pozemky mal zdediť jeho starší brat, on si nárokoval všetko ostatné – lásku, pozornosť, smiech, pochvaly – a dožadoval

sa toho poriadne nahlas. Tichý Lazlo vyrastal v drsnej opatere neo-
chotných mníchov, Thyon zas ako miniatúrny charizmatický tyran,
ktorý chcel všetko a dostal ešte viac.

Lazlo spával v spálni plnej spolubývajúcich, líhal si hladný a bu-
dil sa premrznutý.

Malý Thyon si hovel na lôžku v tvare vojnovnej lode so skutočnými
plachtami, rahnami a lanami, a dokonca aj s miniatúrnymi kanón-
mi. Jedna slúžka ňou nevládala pohnúť, preto ho vždy ukolísavali
do spánku dve naraz. Jeho vlasy mali výnimočnú farbu, pripomínali
slnko namaľované na freskách, na ktoré človek môže pozeráť bez
toho, aby mu spálilo oči. Nechali mu ich voľne rásť, hoci dlhé vlasy
na chlapcoch neboli v móde. Ostrihali mu ich až na deviate narode-
niny a uplietli z nich zložitý náhrdelník pre kráľovnú, jeho krstnú
matku. Nosila ho rada a zlatníkov privádzala do zúfalstva, lebo tým
inšpirovala módu šperkov z ľudských vlasov, hoci žiadna napodobe-
nina sa nedala porovnať so skvostným originálom.

Prezývka „zlatý synáček“ Thyona sprevádzala od krstín a možno
aj určila jeho životnú dráhu. Mená majú svoju moc a jeho od rané-
ho detstva spájali so zlatom. Nečudo teda, že si na univerzite vybral
alchymistickú fakultu.

Čo je to alchýmia? Metalurgia obalená v tajomstvách. Honba za
duchovnými cieľmi prostredníctvom hmotných nástrojov. Veľkole-
pá a ušľachtilá snaha ovládnuť živly a dosiahnuť čistotu, dokonalosť
a božskosť.

Ach, a zlato.

Nezabúdajme na zlato. Králi po ňom túžili. Alchymisti ho sľubo-
vali – celé generácie alchymistov po celé stáročia –, a ak sa im po-
darilo dosiahnuť niečo rýdze a dokonalé, tak len rýdzu a dokonalú
neschopnosť vyprodukovať čo len zrnko.

Trináštročný Thyon, s intelektom ostrým ako hrot hadieho tesá-
ka, rýchlo pochopil, že tajomné rituály a filozofické princípy slúžia
len ako dymová clona na zamaskovanie zlyhania. *Pozri, aké je to*

zložité, tvrdili mu alchymisti o veciach, ktoré sami naschvál komplikovali. Zakladali si na bizarnostiach. Noví študenti museli zložiť prísahu na smaragd, ktorý vraj ktosi kedysi vylúpil z čela padlého anjela. Keď mu ten artefakt predložili, Thyon sa zasmial. Odmietol naň prisahať a odmietol aj študovať ezoterické texty, ktoré nazval „útecha samozvaných čarodejníkov, ktorí sú prekliati, lebo musia žiť vo svete bez mágie“.

„Máte dušu kováča, mladý muž,“ povedal mu profesor alchymie s chladnou zlosťou.

„Vždy lepšie než duša šarlatána,“ odsekol Thyon. „Radšej odpriahám na nákovu a budem robiť poctivú prácu, než balamutiť svet výmyslami.“

Zlatý synáček teda zložil prísahu na kováčsku nákovu, nie na anjelský smaragd. Hocikoho iného by rovno vyhodili, ale Thyon sa tešil priazni kráľovnej, takže stará garda musela ustúpiť a nechať ho, aby pri práci používal vlastné metódy. Zaujímala ho len hmotná stránka vecí: vlastnosti živlov a prvkov, podstata a premenlivosť hmoty. Bol ambiciózny, dôsledný a obdarený intuíciou. Oheň, voda aj vzduch mu zverili svoje tajomstvá. Minerály odhalili skryté vlastnosti. Všetkým „samozvaným čarodejníkom“ spôsobil obrovské rozčarovanie, keď v pätnástich vykonal prvú premenu kovov v dejinách západného sveta. Žiaľ, nepremenil olovo na zlato, iba na bizmut, a ako sám povedal, zvládol to bez pomoci „duchov či zaklínadiel“. Krstná matka ho za ten úspech odmenila súkromným laboratóriom. Dala naň prestavať okázalú starú katedrálu, ktorá patrila k Veľkej knižnici, a na výdavkoch nešetrila. Pomenovala ho *Chrysopoesium* – zo slova *chrysopoeia*, ktoré označuje premenu obyčajného kovu na zlato. Na ceremóniu, pri ktorej laboratórium Thyonovi oficiálne odovzdala, si kráľovná dala náhrdelník z jeho vlasov. Kráľčali zavesení do seba a skveli sa rovnakým zlatom: on ho mal na hlave, ona na krku. Za nimi pochodovali vojaci v zlatých kabátcoch, špeciálne ušitých na tú príležitosť.

Lazlo stál v dave, ohromený veľkolepým divadlom a geniálnym zlatovlasým chlapcom, ktorý mu odjakživa pripomínal postavu z vymysleného príbehu – mladý hrdina požehnaný osudom, stúpajúci na výslnie, kam právoplatne patrí. Tak ho videli všetci, ako obecnosť v divadle, ktoré sa dobre zabáva a nič netuší o temnejšej zákulisnej dráme.

Lazlo sa o nej dozvedel.

Stalo sa to asi o rok neskôr, už mal šesťnásť. Práve večer prechádzal uličkou pomedzi hrobky, keď začul hlas tvrdý a ostrý ako dopadajúca sekera. Najprv nerozoznával slová a zastal, hľadal ich pôvodcu.

Ulička kedysi patrila k starému palácovému cintorínu, od zvyšku jeho pozemku ju oddelila stavba novej veže pre astronómov. Učenci o nej zväčša ani nevedeli, ale knihovníci áno, lebo si z nej urobili skratku medzi regálmi kníh a čítárňami na prízemí veže. Lazlo teda práve prechádzal s plnou náručou rukopisov, keď ten hlas začul. Rozoznal jeho rytmus prerušovaný interpunkciou pľasnutí či úderov. *Plesk. Plesk.*

A ešte jeden zvuk, sotva počuteľný. Lazlo si najprv myslel, že ho vydáva zviera. Vykukol poza roh mauzólea a zbadal ruku, ktorá sa dvíhala a klesala s pravidelným krutým plesknutím. Držala jazdecový bičik, už sa nedalo pochybovať, o aký výjav ide, ale Lazlo si stále myslel, že obeťou je zviera, lebo sa krčila pri zemi a cez zaťaté zuby cedila neľudské stony.

Lazla naplnil hnev, rozhorel sa ako škrtnutá zápalka. Nabral dych na výkrik.

A zadržal ho.

Kým jeho hlas stihol sformulovať jediné slovo, v chabom svetle konečne rozoznal, aká scéna sa pred ním odohráva.

Zohnutý chrbát. Prikrčený chlapec. Svetlo žiarolitu na zlatých vlasoch. Vojvoda z Vaalu mlátil svojho syna ako zviera.

Lazlo takmer skríkol: *Prestaňte!* Zadržal to slovo v ústach ako hlt ohňa.

„Nedôvtipný...“ *Plesk*. „Nedôsledný...“ *Plesk*. „Naničhodný...“ *Plesk*. „Imbecil!“

Bezcitne pokračoval ďalej a Lazlo sa pri každom plesknutí strhol, jeho hnev zahasila obrovská vlna zmätku. Keď sa nad tým stihol zamyslieť, hnev znovu vzbĺkol, páľčivejší než predtým. Zoči-voči tomu výjavu však všetky ostatné pocity premohol šok. Lazlo tresty dôverne poznal. Nohy mu ešte križovali vyblednuté jazvy od lieskovej halúžky. Občas ho na celú noc zamkli do krypty, kde mu robili spoločnosť len lebky mŕtvych mníchov, a nespočítal by, koľkokrát mu živí vynadali do hlupákov a tvrdili, že nestojí za nič, alebo ešte horšie veci. To však bol *on*. Nepatril k nikomu a nemal nič. Ani raz mu neskršlo v hlave, že by také zaobchádzanie a také slová mohol zakúsiť aj *Thyon Nero*. Nedopatrením nadabil na súkromnú scénu, ktorá poprela všetko, čo doteraz vedel o zlatom synáčkovi a jeho rozprávkovom živote. Keď ho videl na kolenách, čosi sa v ňom zlomilo.

Neboli kamaráti, to neprichádzalo do úvahy. Nero patril k aristokracii a Lazlo ani náhodou. Lazlo však často vybavoval Thyonove požiadavky v knižnici, a keď raz objavil vzácny traktát o metalurgii, o ktorom predpokladal, že by ho mohol zaujímať, Nero mu dokonca poďakoval.

Možno to znie banálne, alebo ešte horšie, priam odsúdeniahodne, že za tie roky poďakoval jediný raz. Lazlo však dobre vedel, že chlapcov ako Nero učili komunikovať s podriadenými výlučne rozkazmi, a keď Thyon zdvihol zrak od traktátu a vážne, úprimne mu poďakoval, rozžiaril sa pýchou.

Teraz mu na jazyku horelo slovo *prestaňte*, chcel ho skríknúť, ale neurobil to. Stál ako zakorenený v zemi, tisol sa k chladnej stene mauzólea zarostenej machom a bál sa čo len pohnúť. Jazdecký bičik znehybnel. Thyon si rukami chránil hlavu a zakrýval tvár. Už nevydal ani hláska, ale Lazlovi neuniklo, že sa mu trasú plecيا.

„Vstávaj!“ zavrčal vojvoda.

Thyon sa vystrel a Lazlo ho už videl jasne. Tvár mu opuchla a sčervenela, zlaté vlasy vlhké od slz sa mu lepili na čelo. Vyzeral omnoho mladšie než na šestnásť.

„Uvedomuješ si, koľko minula na tvoje laboratórium?“ hučal vojvoda. „Sklári až z Amaye! Pec postavená podľa tvojich vlastných plánov! Komín, z ktorého sa stal najvyšší bod mesta! A čo jej za to môžeš predložiť? Poznámky? Merania?“

„V alchýmii *ide* o poznámky a merania,“ bránil sa Thyon. Hlas mal zastretý od plaču, ale nezmizol z neho vzdor. „Musím dôkladne spoznať vlastnosti kovov, až potom môžem dúfať, že sa mi ich podarí premeniť.“

Vojvoda s bezhraničným pohrdaním zavrtel hlavou. „Profesor Luzzinay mal pravdu, skutočne máš dušu kováča. V alchýmii *ide* o *zlato*, rozumieš mi? Teraz žiješ len pre zlato. Pokiaľ sa ti ho nepodarí vyrobiť, budeš rád, ak si svoj úbohý život zachováš. Rozumieme si?“

Thyon sa odtiahol, vyhrážka ho šokovala. „Otec, prosím. Veď prešiel len jediný rok...“

„Jediný rok?“ Vojvoda sa ponuro zachechtal. „Vieš, čo všetko sa môže stať za jediný rok? Dynastie môžu padnúť. Kráľovstvá môžu padnúť. A ty si zatiaľ chceš sedieť v laboratóriu a *dôkladne spoznávať vlastnosti kovov*?“

Thyon sa zarazil a Lazlo takisto. *Kráľovstvá* môžu padnúť? „Ale... nemôžete čakať, že za rok zvládnem niečo, čo sa ešte nikomu predomnou nepodarilo.“

„Nikto ešte nepremenil jeden kov na iný a ty si to urobil v pätnástich.“

„Iba na bizmut,“ pripomenul chlapec trpkou.

„Veľmi dobre si uvedomujem, aký mizerný výsledok si dosiahol,“ vyprskol vojvoda. „Odkedy si začal študovať na univerzite, v kuse sa vychvaľuješ, o koľko si vraj múdrejší než všetci ostatní. Došľaka s tebou, tak *buď* múdrejší! Povedal som jej, že to dokážeš. Ubezpečil som ju!“

„Snažím sa, otec.“

„Snaž sa poriadnejšie!“ zreval vojvoda. Oči mal vytreštené, okolo každej dúhovky mu svietil celý kruh bielka. Sršalo z neho zúfalstvo, od ktorého naskočili zimomriavky aj Lazlovi skrytému v tieňoch. Keď kráľovná pomenovala laboratórium Chrysopoesium, považoval to za priliehavé meno. Chápal ho ako vyjadrenie nádeje, že sa tam jedného dňa akiste uskutoční najvyššia ambícia alchymistického umenia. No v skutočnosti kráľovná neurčité načasovanie nepripúšťala. Chcela zlato a chcela ho okamžite.

Thyon sťažka preglgol a zízal na otca. Zdalo sa, že sa medzi nimi prevažuje vlna strachu. Pomaly, takmer šepitom sa spýtal: „Čo ak sa to nedá?“

Lazlo čakal, že vojvoda opäť vybuchne, ale ten len zaškrípal zubami. „Poviem ti to po lopate. Pokladnica je prázdna. Vojakov nemáme čím vyplatiť. Dezertujú a nepriatelia si to už všimli. Ak to bude pokračovať, vtrhnú do Zosmy. Už tomu začínaš rozumieť?“

V hre bolo ešte všeličo iné, ničivé intrigy a staré dlžoby, ale predsa sa dalo veľmi jednoducho zhrnúť, čo z toho vyplýva: vyrob zlato, inak Zosma padne.

Lazlo sledoval, ako Thyon bledne, keď sa mu usádzala na pleciah váha celého kráľovstva, a mal pocit, že zrazu spočíva aj na jeho vlastných.

Veď aj spočívala.

Nie preto, že by ju tam položil krutý otec s chamtivou kráľovnou, zhostil sa jej dobrovoľne. Priamo na cestičke medzi hrobmi ju prijal ako skutočné, hmatateľné bremeno, podporel ju, aby Thyonovi pomohol – hoci Thyon o tom vôbec netušil.

Prečo to urobil? Mohol sa odvrátiť, stráviť večer zvyčajným spôsobom a ďalej si žiť svoj život omámený úľavou, že také bremená nosiť nemusi. Väčšina ľudí by sa zachovala presne tak. Navyše by sa ponáhľali komusi pošepkať, čo sa stalo, rozšíriť klebetu čo najďalej, ešte než padne noc. Lazlo však nebol ako väčšina ľudí. Stál v prítmi

a horúčkovo premýšľal. Myslel na vojnu a na príbuzných, o ktorých ho posledná vojna pripravila, ešte než ich stihol spoznať, na deti, z ktorých ďalšia urobí sirotu, na všetky mená, ktoré zmlknu ako piesne.

Popri tom všetkom si bolestivo uvedomoval vlastnú bezmocnosť. Ako by práve on mohol pomôcť zlatému synáčikovi? Nebol alchymista ani hrdina. Len knihovník a rojko. Vášnivý čitateľ a neuznaný odborník na dávno stratené mesto, na ktorom už nikomu nezáležalo. Čo by on mohol...?

Napadlo mu, čo presne.

Nebol alchymista. Bol odborník na dávno stratené mesto, na ktorom už nikomu nezáležalo. Zhodou okolností, podľa legend práve v tom meste prekvitala alchýmia, keď Zosma bola ešte len divočina sužovaná nájazdmi barbarov. Prapôvodné zmienky o alchymistoch a ich umení vlastne pochádzali zo starých príbehov spoza púšte El-muthaleth: z legend o mocných osobnostiach, ktoré načreli do tajomstiev prírody a vesmíru.

Lazlo o tom premýšľal. Premýšľal o tom, keď Thyon s vojvodom v napätom tichu odchádzali spomedzi hrobiek, keď ukladal svoju náruč rukopisov v knižnici, aj keď už knižnicu na noc zavreli a on ani nešiel na večeru, ale priamo do izby k svojim knihám.

Učenci z univerzity bývali v luxusných hostovských komnatách na vyšších poschodiach paláca, knihovníci zas v izbách pre služobníctvo, ktoré predtým patrili komorným a lokajom, tesne nad ostatným personálom. Lazlo vošiel do dlhej chodby s nízkym stropom a množstvom rovnakých dverí, pri každých na háku visel žiarolit. Vzal svoj a zobral si ho so sebou do izby.

Žiarolity sa ťažili v špeciálnych lomoch, vydávali prirodzené, nevyčerpateľné svetlo, ale žiadne teplo. Ich farba a intenzita kolísala rovnako ako kvalita drahokamov. Lazlov patrila k úbohejšim: nepravidelný kus červenkastého kameňa, z ktorého sa šírila mdlá žiara. Neosvetlil ani malú izbičku, v kútoch sa držali tieň. Pri jednej stene

stála úzka posteľ a oproti stôl so stolčekom na sedenie. Z dvoch háčikov na stene visela celá Lazlova garderóba a ako jediná polica slúžil okenný parapet. Tam si naukladal knihy. Zavesil žiarolit, chmátal knihy a listoval v nich. Čoskoro už sedel na dlážke opretý o stenu, značil si strany a čmáral poznámky. Chodbou sa ozývali kroky, keď sa ostatní knihovníci na noc vracali do svojich izieb, ale Lazlo ich vôbec nevnímal, ani ticho, ktoré nastalo neskôr, ani východ a západ mesiaca. Uprostred noci vyšiel z izby a zamieril do suterénu, ktorý už dávno nebol zaprášený.

Považoval ho za svoje útočisko, kráľovstvo príbehov nielen z Nevídaného mesta, ale z celého sveta. Sníval výlučne o Náreku, ale miloval všetky príbehy a poznal každý jeden, ktorý sa v suteréne nachádzal, hoci ich musel s pomocou slovníkov a gramatických príručiek prekladať z tucta jazykov. Spočívali tam dejiny ľudskej predstavivosti uväznené vo väzbách kníh, na svete nebolo nič krajšie, desivejšie ani bizarnejšie. Skrývali sa tam kúzla, kliatby, mýty a legendy a zasnený Neznámy si nimi tak dlho krmil myseľ, že keby mu do nej niekto zabľúdl, našiel by len fantazmagóriu. Nepremýšľal ako ostatní ľudia. Mágiu nezavrhoval a neveril, že rozprávky sú len pre deti. Vedel, že mágia existuje, lebo jej pôsobenie pocítil, keď mu z mysle ukradla meno Nevídaného mesta. Chápal, že rozprávky sú odrazom ľudí, ktorí ich vymysleli, a nájdu sa v nich zrnká pravdy – drobné vpády skutočnosti do fantázie ako... ako omrvinky v brade čarodejníka.

Dúfal, že na takú omrvinku práve narazil.

Jadrom alchýmie bola viera v azoth, tajnú substanciu, ktorá údajne tvorila podstatu všetkej hmoty. Alchymisti verili, že keby sa im ju podarilo vydestilovať, dokázali by pomocou nej ovládnuť základné princípy hmotného sveta. Vedeli by meniť olovo na zlato, vyrobili by univerzálne rozpúšťadlo či dokonca elixír nesmrteľnosti.

Oddávna panovala zhoda, že sa to podarí pomocou nejakého zložitého procesu zahŕňajúceho základnú trojicu prvkov: soľ, ortuť

a síru. Vzhľadom na absolútny nedostatok hmatateľných dôkazov sa o tej téme popísalo obrovské množstvo kníh a traktátov. Hemžili sa obrázkovými diagramami, na ktorých draky prehltali slnká a muži sali mlieko z prsníkov bohýň, a podľa Lazla sa dávkou fantázie vyrovnali rozprávkam, hoci v knižnici mali dôstojnejšie miesto. Oddelenie alchýmie príznačne zabralo bývalú palácovú pokladnicu.

Vo vyhnanstve v suteréne, kde by ju nehľadal žiaden alchymista, v knihe príbehov z Nevídaného mesta rozmarne nazvanej *Zázraky na raňajky*, bola zmienka o inej teórii: že tajnou ingredienciou je samotný alchymista a azoth sa môže zrodiť len zo spojenia ľudskej duše s dušou prvkov.

To bola tá omrvinka v brade čarodejníka.

Možno.

ZÁZRAKY NA RAŇAJKY

Radšej mal počkať, aspoň niekoľko dní. Vlastne tam nemal chodiť vôbec. Neskôr to pochopil. Lazlo všeličo chápal až s odstupom času.

Príliš neskoro.

Keď sa vynoril spomedzi regálov s knihou v ruke, už vychádzalo slnko. Po prebdení noci mal byť unavený, ale telom mu pulzovala energia. Nadšenie. Nervozita. Cítil sa ako súčasť niečoho dôležitého a vyfučalo mu z hlavy, že o tom vie len on sám. Nevrátil sa do svojej izby, vyšiel z hlavného paláca a zamieril k starej katedrále premenej na laboratórium.

Mesto sa rozprestieralo pod ním. Na mieste, kde sa rieka Eder stretávala s obzorom, sa rozžiarilo svetlo. Keď sa slnko šplhalo vyššie, svetlo sa ponáhľalo hore prúdom ako iskra po zápalnej šnúre a prinášalo deň. Zahlaholili zvony katedrály a pridali sa k nim zvony ostatných kostolov – jemné a sladké ako hlásky detí, ktoré odpovedajú na volanie rodiča.

Lazlo predpokladal, že Thyon takisto nespál, pod drvivou váhou svojho bremena istotne nie. Pristúpil k vchodu, k masívnej bráne odliatej z bronzu, bez klopädla. Predsa sa pokúsil zaklopať, ale sám sotva počul ťukanie hánok. Vtedy sa mohol vzdať, vrátiť sa a dopriať si čas na premyslenie. Keby prvotné vzrušenie z objavu stihlo ochladnúť, iste by sa aj napriek svojej naivite dovtipil, aké bláznov-

stvo sa chystá vykonať. Namiesto toho však obišiel chrám zboku, nadabil na dvere so zvončekom a zazvonil.

Dopadlo to teda takto:

Otvoril mu sám Thyon s bezvýraznou tvárou, načisto bez života. „Čo je?“ spýtal sa.

„Prepáčte, že vyrušujem,“ povedal Lazlo, alebo niečo v tom duchu. Neskôr si rozhovor vybavoval len hmlisto. V ušiach mu búšila krv. Nezvykol sa drať do popredia. Jeho výchova v kláštore sa špecializovala na jediné: dôsledné zničenie sebavedomia. Teraz ho však niesla vpred vlna hnevu, solidarity jedného dobitého chlapca k druhému a v prvom rade vzrušenia z nového objavu. Možno vyhrkol: „Niečo pre vás mám!“ a natrčil knihu.

Nech povedal čokoľvek, Thyon ustúpil, aby mohol vojsť. Tichá miestnosť s vysokým stropom sa nelíšila od bežných kostolov, ale vzduch páchol sírou sťa hlbiny pekla. Cez mozaikové okná prenikali mdlé lúče svetla a vrhali farebné odlesky na police plné vylešteného skla a medi. Chrátomovou loďou sa tiahol dlhý pracovný stôl zaprataný nástrojmi. Celú apsidu zaberala mohutná pec a priamo cez stred kupoly zdobenej freskami trčal tehlový komín, ktorý niekoľkých anjelov pripravil o hlavu.

„Tak o čo ti ide?“ spýtal sa Thyon. Hýbal sa trhane, Lazlo nepochyboval, že mu chrbát pokrývajú modriny a škrabance. „Predpokladám, že si pre mňa vyhrabal ďalší traktát. Aby si vedel, všetky sú nanič.“

„Vlastne to nie je traktát.“ Lazlo položil knihu na ošarpanú dosku pracovného stola, až vtedy si všimol ilustráciu na obale: lyžicu vrchovato naloženú hviezdami a mýtickými bytosťami. *Zázraky na raňajky*. Kniha vyzerala ako detská a Lazlo pocítil prvé bodnutie pochybností. Rýchlo ju otvoril, aby skryl prebal a názov. „Ale so zlatom to súvisí,“ povedal a pustil sa do vysvetľovania. S hrôzou si uvedomoval, že v ponurom laboratóriu jeho slová pôsobia rovnako nemiestne ako obal knihy, mlel čoraz rýchlejšie, aby skrátil svoje

poníženie, no dosiahol iba to, že jeho prejav vyznel ešte bláznivejšie a zmätenejšie.

„Určite ste počuli o meste Nárek,“ pokračoval. Donútil sa použiť nepravé meno a hneď pocítil pachuť slz. „Aj o tamojších alchymistoch, ktorí vraj kedysi vyrobili zlato.“

„Povesti,“ ľahostajne ho odbil Nero.

„Možno,“ uznal Lazlo, „ale neprichádza do úvahy, že príbehy sú pravdivé? Že naozaj vyrobili zlato?“

Postrehol Thyonov nedôverčivý výraz, ale nesprávne ho pochoopil. Myslel si, že alchymista reaguje na jeho teóriu a drmolil ďalej.

„Pozrite sa sem,“ ukázal na pasáž knihy, v ktorej sa písalo, že tajnou prísadou azothu je samotný alchymista. „Hovorí sa tu o spojení ľudskej duše s dušou prvkov a to znie, čo ja viem... neprakticky, lebo ako by človek mohol spojiť svoju dušu s kovom? Ale podľa mňa ide o nesprávny preklad. Už som to niekde videl. V jazyku Nevíd... teda Náreku, používajú rovnaké slovo pre dušu aj ducha. Obe volajú *amarin*. Myslím si teda, že ide o chybu.“ Prstom poklepkal po slove *duša* a odmlčal sa. Chystal sa prezradiť svoj prevratný objav. „Podľa mňa to znamená, že kľúčom k azothu je *duch*. Duchovná miazga tela.“ Natrčil vnútornú stranu zápästí, kde mu presvitala spleť žíl, aby Thyonovi jasne naznačil, na čo naráža. Vtedy sa mu minuli slová. Potreboval brilantné zakončenie ako lúč svetla, v ktorom by sa jeho teória zaskvela, ale žiadne nemal, tak zostala visieť vo vzduchu a pôsobila, úprimne povedané, smiešne.

Thyon naňho zízal, až nepríjemne dlho. „Čo to má znamenať?“ ozval sa napokon ľadovým hlasom plným nebezpečenstva. „Chceš niekomu niečo dokázať? Prehral si stávkú? Strieľaš si zo mňa?“

„Čože?“ Lazlo zmätene pokrútil hlavou. Tvár sa mu rozhorela a ruky mal zrazu studené. „Nie,“ hlesol. Konečne pochopil Thyonov nedôverčivý výraz. Nereagoval na Lazlovu teóriu, ale na jeho *prítomnosť*. Lazlo sa zrazu uvidel z iného uhla a uvedomil si, čo vlastne spáchal. On – zasnený Neznámy, pomocný knihovník – vpochodo-

val do Chrysopoesia, oháňal sa rozprávkovou knihou a opovážil sa mudrovať o najpodstatnejšej záhade alchýmie. Ako keby on mohol rozlúsknuť problém, ktorého riešenie unikalo celým generáciám alchymistov vrátane samotného Nera.

Vlastná bláznivá odvaha mu vyrazila dych. Naozaj to mohol považovať za dobrý nápad?

„Chcem počuť pravdu,“ oboril sa naňho Thyon. „Kto to bol? Profesor Luzinay? Poslal ťa sem, aby si sa mi vysmieval, však?“

Lazlo vrtel hlavou, aby obvinenie poprel, ale uvedomoval si, že Thyon ho ani nevníma. Utápal sa vo vlastnej zlosti a krivde. Ak pred sebou niečo videl, tak posmešné tváre ostatných alchymistov či chladnú vypočítavosť kráľovnej, ktorá si objednávala zázraky ako dobroty na raňajky. Možno – pravdepodobne – videl otcov pohrdavý výraz z minulej noci, cítil čerstvé odreniny a bolesť pri každom pohybe. Pocity v ňom tleli ako chemikálie v laboratórnej banke: strach ako sírne výpary, krivda štiplavá ako soľ v rane, zlyhanie a zúfalstvo ako kvapky tej prekliatej vrtkavej ortuti.

„V živote by som sa vám neposmieval,“ trval na svojom Lazlo.

Thyon schmatol knihu a zaklapol ju, aby si prezrel titul a obal. „*Zázraky na raňajky*,“ prečítal spevavo a zalistoval v nej, na stranách sa mihali obrázky morských panien a bosoriek. „Toto nemá byť výsmech?“

„Prisahám, že nie. Možno sa mýlim, pán môj, teda... pravdepodobne sa mýlim.“ Lazlo už pochopil, aký dojem vyvolal, chcel sa podeliť aspoň o pravdu, o ktorej nepochyboval – že aj rozprávky a povery sa hemžia zrnkami pravdy, ale aj to mu už pripadalo absurdné. Omrvinky v brade čarodejníka a podobné nezmysly. „Ospravedlňujem sa, že som si sem dovolil prísť. Bola to opovážlivosť a mrzí ma to. Prisahám však, že som vás nechcel uraziť. Chcel som vám len pomôcť.“

Thyon zapleskol knihu. „Chcel si mi pomôcť. Ty si chcel pomôcť mne?!“ Nahlas sa zasmial. Drsný, chladný rehot pripomínal pras-

kajúci ľad a znel príliš dlho. Lazlo mal pocit, že sa pri každom vyšteknutí smiechu zmenšuje. „Vysvetli mi, Neznámy,“ dostal zo seba Thyon, „v akej verzii sveta by si mohol ty pomôcť mne?“

V akej verzii sveta? Žeby existovali viaceré? Aj verzia, kde Lazlo vyrástol vo významnej rodine a Thyon skončil na káre smerujúcej do kláštora? Lazlo si to nevedel predstaviť. Ani jeho bujná fantázia nedokázala vyčarovať obraz mnícha, ako holí tú zlatovlasú hlavu. „Samozrejme, máte pravdu,“ vyjachtal. „Len som si myslel... že by ste to bremeno nemali niesť sám.“

Zvolil veľmi nesprávne slová.

„Aké bremeno?“ spýtal sa Thyon a prebodol ho pohľadom.

Lazlo pochopil svoju chybu. Strpol rovnako, ako keď sa na cestičke medzi hrobkami podaromnici skrýval v tieňoch. Teraz sa však schovať nemohol, a keďže v sebe nemal ani za náprstok ľsti, všetky pocity sa mu ukázali na tvári. Šok. Rozhorčenie.

Lútosť.

Thyon konečne pochopil, čo mladého knihovníka hneď na úsvite priviedlo k jeho dverám. Keby Lazlo počkal pár týždňov alebo aspoň pár dní, možno by Thyon ten záver neurobil tak rýchlo. Chrbát mu však horel bolesťou a Lazlo mu blúdil pohľadom ponad plece, ako keby o tom vedel. *Úbohý Thyon, otec ho mláti.* V okamihu sa dovtípil, že ho Lazlo videl v najslabšej chvíli, a k tlejúcim pocitom sa primiešal ešte jeden.

Hanba. Zaučinkovala ako rozbuška.

„Mrzí ma to,“ povedal Lazlo, ani nevedel, čo ho vlastne mrzí – či bitka, ktorú Thyon pretrpel, alebo to, že bol nedopatrením jej svedkom.

„Neopovažuj sa ma ľutovať, ty niktoš!“ zavrčal Nero tak jedovito, že sa Lazlo prudko odtiahol, ako keby ho čosi uštiplo.

Nasledovala odporná, nechutná machuľa zlosti a zúrivosti. Červená zvrátená tvár. Vycerené zuby, zataté päste a rinčanie rozbitého skla. Vkrádala sa Lazlovi do nočných môr a prenasledovala ho ešte

niekoľko dní, prekrútená a zveličená jeho zdesením a výčitkami svedomia. Vytackal sa z dverí, možno ho Thyonova ruka vysotila, možno nie. Možno sa len potkol, zletel dolu krátkym schodiskom a zahryzol si pritom do jazyka, až mu ústa zaliala krv. Prehľtal ju a snažil sa tváriť čo najnormálnejšie, keď kríval späť k hlavnej budove paláca.

Až na schodoch si uvedomil, že knihu so sebou nezobral. Už žiadne zázraky na raňajky. V ten deň nemal nádej ani na obyčajné raňajky, lebo mu v ústach puchol rozhrýznutý jazyk. Večer predtým sa takisto nenajedol, ani nespál, ale hlad či únavu vôbec nevnímal. Do začiatku jeho šichty mu zostávalo trochu času, tak sa dal do poriadku. Osviežil si tvár, vypláchol si ústa, mykol sa od bolesti a vyplľul červenú vodu. Jazyk mal v príšernom stave, veľmi ho štipal a pulzujúca bolesť sa mu z neho šírila do celej hlavy. V ten deň neprehovoril jediné slovo a nikto si to ani nevšimol. Obával sa, že ho Nero dá vyhodiť, pripravoval sa na tú ranu, ale neprišla. Nestalo sa vôbec nič. Nikto nezistil, čo v to ráno vykonal. Kniha nikomu nechýbala, len jemu, jemu chýbala nesmierne.

O tri týždne neskôr sa dozvedel veľkú novinu. Kráľovná sa chystala na návštevu Veľkej knižnice, prvýkrát od slávnostného odovzdania Chrysopoesia. Ukázalo sa, že išlo o múdru investíciu.

Thyon Nero totiž vyrobil zlato.

PAPIER, ATRAMENT A ROKY

Žeby zhoda okolností?

Alchymisti sa snažili vydestilovať azoth celé stáročia. Thyonovi Nerovi sa to podarilo tri týždne po Lazlovej návšteve v jeho laboratóriu. Lazlo mal isté podozrenie, ale len podozrenie, až kým raz neotvoril dvere svojej izby a nenašiel tam Thyona.

Zastrečkoval mu pulz. Jeho knihy ležali rozhádzané na dlážke, stránky pokrčené ako dolámané vtáacie krídla. Thyon jednu držal v rukách – Lazlovo najlepšie dielo, väzba by si takmer zaslúžila miesto v Pavilóne ideí. Chrbát knihy Lazlo dokonca ozdobil kúštičkami odhodeného pozlátko, zhromažďoval ich tri roky. Vytvárali titul *Nevídané mesto* ozdobným písmom, ktoré sa naučil v kláštore.

Kniha s plesknutím dopadla na dlážku, Lazlo to pocítil v oboch srdciach. Najradšej by sa zohol a zdvihol ju, ale zostal nehybne stáť na vlastnom prahu a zísal na votrelca, pokojného a elegantného. V ošumelej, stiesnenej izbe pôsobil nemiestne ako slnečný lúč v pivnici.

„Vie niekto, že si bol v Chrysopoesiu?“ spýtal sa Thyon.

Lazlo pomaly pokrútil hlavou.

„A o tej knihe. Vie o nej niekto?“

Okamih pravdy. Žiadna náhoda sa nekonala. Lazlo mal pravdu, kľúčom k azothu bola duchovná miazga. Pripadalo mu to takmer smiešne – po prvé: odpoveď sa našla v knihe rozprávok a po druhé:

úžasnou tajnou prísadou bola obyčajná telesná tekutina, ktorej bolo všade nadostač. Každý alchymista, ktorý kedy zasvätil život snahe o jej odhalenie, mal odpoveď celý čas na dosah, ba ešte bližšie, kolovala mu priamo v žilách.

Keby sa pravda rozkrikla, zlato by sa pokúsil vyrobiť každý, kto má k dispozícii kotlík a ohnisko, duchovnú miazgu by nabral z vlastných žíl alebo ukradol z cudzích. Už by nebolo také vzácné a zlatý synáček by už nebol výnimočný. Lazlo pochopil, čo je v stávke. Thyon chcel tajomstvo azothu zachovať za každú cenu.

K tej cene patrilo aj sám Lazlo.

Zvažoval, že zaklame, ale nevedel vymyslieť lož, ktorá by ho zachránila. Znovu váhavo pokrútil hlavou. Nikdy v živote nič nevnímal ostržitejšie než Thyonovu dlaň na rukoväti meča.

Čas sa spomalil. Lazlo sledoval, ako Thyonovi zbeleli hánky, ako sa viditeľná časť ocelevej čepele predlžuje, keď ju tasil. Zakrivená sňa rebro, vo svetle žiarolitu sa zrkadlovo leskla a odrážala zlato aj šed'. Lazlo uprene hľadel Thyonovi do očí. Videl v nich, ako Thyon zvažuje, či neprijemnosti s jeho zavraždením prevážia riziko spojené s tým, že ho nechá nažive.

Výsledok výpočtu Lazlo dobre poznal. Keby prežil, vždy by zostával niekto, kto pozná tajomstvo, no zabiť ho by nebol žiaden problém. Thyon by mohol nechať svoj kord s vygravírovaným rodinným erbom zabodnutý v Lazlovej mŕtvoľe a dostal by ho naspäť čistý a vyleštený. Celá záležitosť by sa jednoducho zamietla pod koberec. Človek ako Nero mohol s človekom ako Lazlo urobiť, čo by sa mu len zachcelo.

Lenže... on to neurobil.

Čepeľ vrátil do puzdra. „Neprehovoriš o tom jediné slovo,“ zahrmel. „Ani nenapíšeš. Nikto sa o tom nedozvie. Rozumieš?“

„Áno,“ chrapľavo prisvedčil Lazlo.

„Odprisahaj mi to!“ rozkázal Thyon, ale vzápätí zablúdil pohľadom na knihy rozhádzané po dlážke a bleskovo zmenil názor. „Ale-

bo radšej neprisahaj.“ Vykrútil pery v nenápadnom úsmešku. „Trikrát mi to slúb.“

Lazla to prekvapilo. Trojitý sľub? Používali ho deti v rozprávkach, jeho porušenie sa trestalo kľatbou a pre Lazla znamenal viac než prísaha na boha či monarchu. „Sľubujem,“ povedal, ešte ho striasalo pri pomyslení, že len tesne unikol smrti. „Sľubujem,“ zopakoval, do tváre sa mu už hrnula horúčava. „Sľubujem.“

Trikrát zopakovaný príslub pripomínal zaklínadlo. Ďalšie slová si dvojica mladých mužov vymenila o viac než štyri roky neskôr, v deň, keď sa zlatý synáček osobne vrátil do knižnice a vyžiadal si Lazlove knihy.

Kompletné dielo Lazla Neznámeho.

Lazlo zvieral žiadanku roztrasenými rukami. Nikdy mu nepatrilo nič iné, len jeho knihy. Vyrobil ich a miloval ich tak, ako človek môže milovať len dielo vlastných rúk, ale to ešte nebolo všetko. Neslúžili mu iba ako zbierka poznámok. Uložil si do nich aj svoj neuskutočniteľný sen – všetky poznatky, čo o Nevídanom meste vyhrabal, každý kúsok mozaiky, ktorý sa mu podarilo uložiť na správne miesto. Nešlo mu len o obyčajné zhromažďovanie vedomostí, jeho hlavným cieľom bolo... uskutočniť neuskutočniteľné. Nejako sa tam dostať, do mesta, kam ešte žiaden cudzinec nevkročil. Prekonať púšť, zazrieť tie ligotavé kupoly na vlastné oči a konečne zistiť, čo sa s Nevídaným mestom stalo.

Do kníh zaznamenal sedem rokov nádejí. Stačilo sa ich dotknúť a dodávali mu odvalu. A teraz mali padnúť do rúk Thyonovi Nerovi?

„Načo by Thyonovi Nerovi mohli byť tvoje knihy?“ žasol majster Hyrokkin.

„Netuším,“ odpovedal Lazlo bezradne. „Na nič. Len mi ich chce zobrať.“

Starec ťľoskol jazykom. „Taká malichernosť je iste pod jeho úroveň.“

„Myslíte? Tak potom ich možno plánuje prečítať do posledného písmenka.“

Povedal to suchým tónom, majster ho hneď pochopil. Tá možnosť bola vskutku absurdnejšia. „Ale prečo?“ naliehal Hyrrokkin. „Prečo by ti ich chcel brať?“

Lazlo mu to nemohol prezradiť. On sám premýšľal: prečo teraz, po štyroch rokoch? Neporušil sľub a nijako nevyprovokoval Nerov hnev. „Lebo si to môže dovoliť?“ odhadol pochmúrne.

Proti rekvirácii bojoval, musel predsa bojovať. Zašiel priamo za majstrom archivárom a vysvetľoval, že knihy sú jeho vlastné, nie majetok knižnice. Knižovníkom predsa učenci dávali jasne najavo, že ich honba za vedomosťami si nezaslúži názov *štúdium*. Ako by si teda mohol jeho neodborné texty niekto vyžiadať? Bolo to protirečivé a nespravodlivé.

„Nespravodlivé? Mal by si byť hrdý, mladý muž,“ povedal mu Villiers, majster archivár. „Thyon Nero prejavil záujem o tvoju prácu. Máš výnimočný deň!“

Skutočne výnimočný. Sedem rokov Lazla volali „zasnený Neznámy“ a jeho knihy „bláznivé zlátaniny“, a zrazu sa z nich stala „jeho práca“, jedným šmahom docenená a ukradnutá.

„Prosím,“ hlesol potichu a naliehavo. „Prosím, nedávajte mu moje knihy.“

Nedali mu ich.

Donútili Lazla, aby mu ich odniesol osobne.

„Robíš si hanbu,“ okríkol ho Villiers, „a nedovolím, aby si urobil hanbu aj knižnici. Zlatý synáček nie je bársaký zlodej spomedzi regálov. Keď s nimi skončí, vráti ti ich. Už aj sa prac!“

Nemal teda na výber. Naložil knihy do debny a debnu na vozík, s ktorým sa vyšuchtal von z knižnice, potom cez hlavnú bránu paláca a po ceste, ktorá sa v serpentínach vinula dolu pahorkatinou. Zastal a poobzeral sa. Hladina Ederu sa ligotala na slnku, sýtohnedá ako oči pekného dievčaťa. Ponad rieku sa klenul nový palác, svojou nádherou pripomínal maľovanú kulisu z divadelnej rozprávky. Nad rybárskym prístavom krúžilo vtáctvo a z kupoly Nerovho bledoru-

žového paláca viala dlhá zlatá štandarda. Lazlo tam pomaly prešiel. Neochotne zazvonil. Spomenul si, ako pred štyrmi rokmi zvonil pri iných dverách, vtedy zvieral v rukách *Zázraky na raňajky*. Knihu už neuvidel. Dopadnú tieto inak?

Dvere otvoril majordómus. Rozkázal Lazlovi, aby tam debnu nechal, ale Lazlo odmietol. „Musím sa stretnúť s lordom Nerom,“ trval na svojom, a keď sa Thyonovi konečne uráčilo ukázať, položil mu jedinú otázku: „Prečo?“

„Prečo?“ Alchymista mal na sebe len košeľu, bez zvyčajnej nachovej viazanky. Kord mu však visel po boku, Nero sa nonšalantne dotýkal rukoväte. „Aby si vedel, to som sa celý čas chcel opýtať ja teba.“

„Mňa?“

„Áno, presne tak. Prečo, Neznámy? Prečo si mi to dal?“ *To?* Tajomstvo a všetko, čo s ním súviselo. „Mohol si si to nechať pre seba a tiež by si niečo znamenal.“

Pravda bola taká – hoci Nera by nič nepresvedčilo, aby jej uveril –, že Lazlovi ani na um neprišlo využiť situáciu vo svoj prospech. V ten deň na cestičke medzi hrobkami mu bolo všetko jasné: odohráva sa pred ním príbeh s chamtivou kráľovnou, zlostným otcom a hroziacou vojnou, a nie je to jeho príbeh. Je to Thyonov príbeh. Keby si ho prisvojil, spáchal by krádež. Jednoduché ako facka. „Ja niečo znamenám,“ oponoval. Mávol rukou k debne. „Toto som ja.“ Ticho, no dôrazne dodal: „Neberte mi ich. *Prosím.*“

Thyonovi na kratučký okamih spadla z tváre lakonická maska a Lazlo zbadal náznak ľudskosti. Možno aj ľútosti. Vzápätí zmizol. „Pamätaj na svoj sľub,“ varoval ho Thyon a zabuchol Lazlovi dvere pred nosom.

Lazlo sa do svojej izby vrátil neskoro, dlho sa zdržal na večeri, aby ten moment oddialil. Keď prišiel k svojim dverám, zvesil hák so žiarolitom, zaváhal a vrátil ho na miesto. Zhlboka sa nadýchol a vošiel. Dúfal, že tma možno zmierni pocit straty, ale mesiac zalie-

val parapet striebřistým svetlom dosť jasným na to, aby vynikla jeho neúprosná prázdnota. Izba Lazlovi pripadala dutá a mŕtva ako telo s vyrezanými srdcami. Ťažko sa mu dýchalo. Klesol na okraj postele. „Sú to len knihy,“ povedal si. Len papier a atrament.

Papier, atrament a roky.

Papier, atrament, roky a jeho sen.

Pokrútil hlavou. Sen skrýval v mysli a v duši. Thyon mu mohol ukradnúť knihy, ale sen nie.

To si opakoval počas prvej dlhej noci po strate svojich kníh. Nevedel zaspáť a neustále premýšľal, kde sú a čo s nimi Nero spravil. Možno ich spálil alebo zavrel do plesnivej pivnice. Možno z nich práve vytrháva strany jednu po druhej, skladá z nich vtáčiky a vyhadzuje ich z ochodze na svojej vysokej veži.

Keď konečne zadriemal, snívало sa mu, že jeho knihy sú zakopané v zemi a steblá trávy, ktoré z nej vyrastajú, vo vetre šepkajú „Nárek, Nárek“ a každého, kto to začuje, v očiach zaštipu slzy.

Ani raz mu nezišlo na um, že by ich Thyon mohol čítať. Že sedí v izbe natoľko prepychovej, nakoľko bola Lazlova skromná, s nohami vyloženými na ozdobnom stolčeku a so žiarolitmi po každom boku, číta dlho do noci a služobníctvo mu nosí čaj, večeru a potom ďalší čaj. Lazlo si ho jednoznačne nepredstavoval, ako si robí poznamky labutím brkom a atramentom z chobotnice v kalamári vykladanom lysom, ktorý pred nejakými piatimi storočiami priviezli priamo z Náreku. Nepredstavoval si jeho peknú tvár bez náznaku posmechu či zloby, ale sústredenú, plnú života a *fascinovanú*.

Čo bolo omnoho horšie.

Ak si totiž Lazlo myslel, že sen sa nedá ukradnúť, tak Thyona Nera podcenil.

NEUSKUTOČNITELNÝ SEN

Bez kníh mal Lazlo pocit, že prišiel o životne dôležité puto k svojmu snu. Nevidané mesto mu nikdy nepripadalo vzdialenejšie či nedosiadnuteľnejšie. Ako keby sa zdvihla hmľa a donútila ho postaviť sa zoči-voči neprijemnej pravde.

Knihy neboli jeho snom. Navyše sen zastrčil medzi ich stránky ako záložku a príliš dlho ho tam nechal ležať ladom. Pravda však bola takáto: nech vo Veľkej knižnici urobí alebo prečíta čokoľvek, k Náreku ho to neprivedie o jediný krok bližšie. Aby sa tam dostal, musel by sa vydať na cestu.

Pravdaže, to sa ľahšie povie, než urobí. Bolo to tak strašne ďaleko! Vedel si predstaviť, že by našiel spôsob, ako sa dopraviť do Alkonostu, križovatky ciest z celého kontinentu a poslednej pevnosti na západnej hranici púšte Elmuthaleth. Nemal schopnosti, ktoré by mu ulahčili cestu, ale mal aspoň šancu, že by si ho najala kupecká karavána a cestu by si odpracoval. Potom by však zostal odkázaný sám na seba. Žiaden sprievodca by farandžího na cestu púšťou nevzal. Domáci cudzincom dokonca ani nepredávali ťavy, aby sa o prechod nemohli pokúsiť na vlastnú päsť – to by bola tak či tak samovražda.

Aj keby sa mu nejako podarilo prejsť cez púšť, ešte by mu stál v ceste Zenit – vrch z bledého skla, ktorý podľa legendy vznikol z pohrebnej hranice démonov. Prekonať sa dal iba jedinou cestou –

cez brány pevnosti Misrach, kde každý farandží skončil na popravisku ako špión.

Ak by bolo mesto mŕtve, možno by sa tam dostal, ale mohol by preskúmať len jeho zrúcaniny. Neznesiteľne smutná myšlienka! Nechcel nájsť zrúcaniny, ale mesto plné farieb a života, presne ako v príbehoch. No keby mesto žilo, mohol by očakávať, že ho strážcovia popraví, rozštvrtia a nakŕmia ním zdochlinožravé vtáky.

Nečudo, že svoj sen bezpečne uložil medzi stránky kníh. Teraz mu však už nezostalo nič iné a musel si ho dôkladne poobzerať. Nevidel nič povzbudzujúce. Nech ho otočil akokoľvek, zo všetkých uhlov bol rovnaký: neuskutočniteľný. Ak si sen skutočne vyberá, kto si ho vysníva, ten jeho si vybral nesprávne. Potreboval niekoho omnoho odvážnejšieho. Potreboval búrku a lavínu, víchor a bojový pokrik. Potreboval oheň.

Týždne po tom, čo mu Thyon Nero vzal knihy, patrili k najhorším v jeho živote. Dni sa vliekli. Steny ho išli zavalíť. Snívало sa mu o púšťach a rozľahlých opustených mestách, zdalo sa mu, že cíti plynutie minút a hodín svojho života, ako keby z neho zostali len presýpacie hodiny z mäsa a kostí. Pristihol sa, že skormútene zíza z okien a túži po vzdialenom, nedosiahnuteľnom obzore.

Tak sa mu podarilo zazrieť toho okrídlenca.

Lazlo stál hore na rebríku v Pavilóne ideí a vyťahoval knihy pre netrpezlivého filozofa, ktorý sa prechádzal pod ním. „Nemám na to celý deň!“ skríkol naňho.

Ja áno, pomyslel si Lazlo, zaprel sa do police a posunul rebrík na kolieskach o kúsok ďalej. Bol pri najvyšších policiach veľmi vysokého regála pri severnej stene, za ktorou hrebeň pahorkatiny, ostrý ako žraločia plutva, prudko klesal dolu až k mestu. Úseky polic sa striedali s úzkymi oknami, cez ktoré letmo zazrel letnú oblohu, keď sa popri nich viezol. Knihy, okno, knihy, okno. A tam: vták, ktorý sa vznášal v stúpajúcom prúde teplého vzduchu, nehybne visel na jednom mieste ako priviazaný šarkan. Vtáky na tejto strane pahor-

katiny sa tak správali bežne, ale takéhoto Lazlo ešte nevidel. Zastavil rebrík, aby si ho mohol lepšie obzrieť, a hlboko v jeho vnútri čosi stíchlo. Čistobiely tvor so zahnutým zobákom dravca bol obrovský, oveľa väčší než lovecké orly, ktoré vídaval u nomádov na trhovisku. Krídla pripomínali plachty malej lode, každé pero široké sťa námornícka šabľa. Lazla však nezaujala len jeho farba a veľkosť, ale aj čosi iné... žeby svetelný klam? Okraje krídel nepôsobili ohraňčené, ale vpíjali sa do blankytu oblohy, ako keď sa cukor roztápa v čaji.

Vyzeral ako duch prenikajúci cez závoj sveta.

„Čo tam stváraš?“ zakričal filozof. Lazlo si ho nevšímal. Naklonil sa dopredu a škúľil cez svetlo, ktoré sa odrážalo od skla. Vták sa stočil na jednom obrovskom krídle a zamieril k zemi v pomalejšej, elegantnej špirále. Lazlo sledoval, ako sa rúti dolu a zase stúpa. Vrhol pritom tieň na cestu pod ním a na strechu koča.

Kráľovského koča. Lazlo od prekvapenia narazil čelom do okennej tabule. Po dlhšej, kľukatej ceste stúpala procesia, nielen kráľovský koč, ale oddiely jazdcov pred ním aj za ním, na slnku sa im jagalo brnenie. Zaškúľil. Jeden oddiel vojakov sa od ostatných líšil, ale z diaľky ich poriadne nerozoznal. Brnenie sa im nejagalo a tátoše sa pohybovali zvláštnym krokom. Cesta sa stáčala poza južný svah pahorkatiny a celá procesia čoskoro zmizla z dohľadu. Obrovský biely orol sa kľzal za nimi a zrazu...

Možno Lazlo na okamih odvrátil zrak. Možno žmurkol. Veril, že to neurobil, ale vtáka už nevidel. Bol tam a zrazu nebol, aj keby Lazlo naozaj žmurkol, nemohol mu zmiznúť z dohľadu tak rýchlo, nestihol by sa skryť. Bubnovanie Lazlovej krvi aj duchovnej miazgy sa prudko zrýchlilo. Vták zmizol.

„Hej, ty tam!“ Filozof sa už zlostil.

Lazlo pozrel dolu. „Chystala sa dnes na návštevu kráľovná?“

„Čože? Nie.“

„Lebo prichádza kráľovský koč.“

Učenci, ktorí sedeli najbližšie, ho začuli a zdvihli hlavu. Správa sa šeptom šírila. Kráľovské návštevy sa konali len zriedka a spravidla sa o nich vedelo dlho dopredu. Čoskoro už učenci vstávali od stolov, zanechali prácu a hrnuli sa von na nádvorie. Lazlo zliezol z rebríka a vyšiel s nimi, ani nepočul, že naňho volá knihovník spoza stola, kde prijímali žiadanky: „Neznámy, kam ideš? Neznámy!“

Orol zmizol. Spôsobila to mágia. Lazlo to vedel rovnako naisto ako predtým. Nech sa s pravým menom mesta stalo čokoľvek, aj za to mohla mágia. Lazlo o tom odjakživa nepochyboval, ale obával sa, že nikdy neuvidí ďalší dôkaz jej existencie. Trojica strachov mu ležala v útrobach ako prehltnuté zuby, a keď zostal sám so svojimi myšlienkami, škripali o seba a rozhrýzali ho zvnútra. Toto bol prvý: už nikdy neuvidí ďalší prejav mágie.

Druhý: nikdy nezistí, čo sa stalo s Nárekom.

Tretí: do konca života bude rovnako osamelý ako teraz.

Celý život mu ubiehal čas rovnomerným, známym tempom: nenáhľivo a pozvoľna ako piesok, ktorý sa zrnko po zrnku presýpa v hodinách. Keby tie presýpacie hodiny boli skutočné, v spodnej banke a priamo v hrdle – v minulosti a v prítomnosti – by boli zrnká Lazlovho života sivé ako jeho rúcho, sivé ako jeho oči, ale vo vrchnej banke – v budúcnosti – by sa prevažovala veľkolepá búrka farieb: azúrovej a škoricovej, oslepujúcej bielej, zlatožltej a perleťovoružovej ako krv svytagorov. Aspoň o tom sníval, v to dúfal: že postupom času, zrnko po zrnku, sivosť ustúpi snu a piesok jeho života bude hrať všetkými farbami.

A teraz sa objavil ten vták. Prítomnosť mágie. Pocítil čosi mimo zmyslového chápania – spriaznenosť či ozvenu. Zdalo sa mu, že... obrátil stránku v knihe a príbeh sa práve začína. Driemala v ňom dôverná iskierka, ako keby príbeh poznal, iba naň pozabudol. V tom okamihu sa z dôvodov, ktoré nevedel slovami opísať, presýpacie hodiny roztrieštili. Skončil sa chladný sivý tok dní a trpezlivé čakanie na pestrejšie zrnká budúcnosti. Lazlov sen sa vyvalil do vzduchu,

búrka farieb už nebola budúcnosťou, ktorú raz možno dosiahne, ale cyklónom zúriacim tu a teraz. Netušil čo presne, ale rovnako ako človek pocíti škrabnutie črepín, keď presýpacie hodiny zletia z police a rozbijú sa, Lazlo vnímal, že sa niečo deje.

Práve teraz.

TIZERKÁNI

Vojaci a koč prehrkotali cez bránu. Kráľovský sprievod vždy poskytoval nádhernú pastvu pre oči, ale nie preto Lazlove nohy zastali tak náhle, ako keby mu duša vyletela z tela, vystrelila vpred a nechala ho opustené. Samozrejme, neurobila to, ale hádam sa aspoň načiahla dopredu, ako keď človek natiahne krk. Načiahnutá duša.

Taký číry a bezhraničný údiv ešte nezažil.

Bojovníci. Len tak sa dali nazvať muži, ktorí klusali za kráľovnou. Nepochádzali zo Zosmy. Aj v čase vojny si kráľovskí vojaci sotva zaslúžili to pomenovanie – patrilo k dávnyim bitkám a výkrikom, od ktorých tuhne krv v žilách. Patrilo takýmto mužom v prilbách zdobených zubami, s bronzovými hrudnými plátni a so sekerou v puzdre na chrbte. Týčili sa nad ostatnými. Dokonca aj ich tátoše boli neprirodzene vysoké. Žiadne kone, žiadne známe zvieratá. Také tvory ešte v Zosme nikto nevidel, obratné, veľkolepé a zložité: dlhý krk, ktorý vedeli stiahnuť dozadu ako volavka, hladké nohy s početnými kĺbmi, hlava podobná jelenej s veľkými tmavými očami a ušami pripomínajúcimi snopy snehobieleho peria. A parohy, obrovské a rozkonárené, ich povrchová vrstva sa ligotala ako roztopené zlato. Lys.

Parohy im pokrýval spektrállys, lebo bytosti boli spektrály. Spomedzi všetkých, ktorí sa na nádvorí zhromaždili a ešte zhromaždo-

vali, jedine Lazlo spoznal biele jelene z Nevídaného mesta a vedel, akí bojovníci prišli.

„Tizerkáni,“ zašepkal.

Tizerkáni. Živí. Vyplývali z toho prevratné dôsledky. Ak žijú oni, žije aj ich mesto. Dvesto rokov neprišla jediná správa, jediná fáma, a teraz sa tizerkáni nesú na spektráloch cez bránu Veľkej knižnice. V tom trblietavom, absolútne nepravdepodobnom okamihu mal Lazlo pocit, že jeho sen už unavilo čakanie a jednoducho sa... rozhodol, že si príde poňho.

Tucet bojovníkov. Rezáky na ich prilbách pochádzali z ravidov a v klietkach zavesených na opasku mali uväznené škorpióny. Nie všetci boli muži. Pozornejší pohľad odhalil, že hrudné pláty sú tvarované anatomicky: polovica s hranatými prsnými svalmi a nenápadnými bradavkami, druhá polovica mala plné poprsie a okolo pupka vygravírovaný *elilith*, tetovanie, ktoré dostávali všetky ženy z Nevídaného mesta, keď dosiahli plodnosť. V prvom vzrušujúcom momente po ich príchode si to však nikto nevšimol.

Všetku pozornosť upútal muž na čele výpravy.

Na rozdiel od ostatných na sebe nemal prilbu ani brnenie, bez nich vyzeral ľudskejšie, ale rovnako oslnivo. Nebol mladý ani starý, hriva čiernych vlasov mu nad čelom akurát začínala šedivieť. V hrnatej tvári, opálenej a ošlahanej, mu svietili oči ako úlomky obsidiánu zasadené v usmievavých oblúčikoch. Pôsobil ohromujúco vitálne, ako keby dokázal vdýchnuť všetok vzduch na svete a ostatným nechával dostatok len z čírej dobrej vôle. Sálala z neho fyzická sila, hrud' mal dvakrát mohutnejšiu než bežný muž a plecia dvakrát širšie. Hrubé zlaté náramky mu pridržovali rukávy v priehlbine medzi bicepsmi a plecami, krk mu pokrývalo tmavé tetovanie. Namiesto hrudného plátu mal na sebe vestu zo žltohnedej kožušiny a široký ošarpaný opasok, z ktorého viseli dva dlhé meče. *Hrešteký*, pomyslel si Lazlo a v pästiach zovrel pomyselné rukoväte svojich mečov z konárov jabloní. Cítil ich drsný povrch, presne si vybavil ich váhu

a švih, keď ich točil nad hlavou. Zaplavili ho spomienky. Prešlo pätnásť rokov, odkedy pred ním stovka porazených nepriateľov utekala námrazou, ale cítil sa, ako keby to bolo len pätnásť minút.

Bolo to dávno, keď bol ešte divoký. A plný moci.

Pozrel na oblohu, ale po mátožnom vtákovi nezostala ani stopa. Na dvore vládlo mŕtve ticho prerušované len kopytami koní. Spektrály sa hýbali ladne ako tanečníci, našlapovali úplne nehlučne. Lokaj otvoril dvere koča, a keď sa v nich objavila kráľovná, profesor Ellemire, predseda cechu učencov a hlava Veľkej knižnice, jej podal ruku a pomohol jej vystúpiť. Bežne si hrdo vykračoval a rozkrikoval sa hromovým hlasom, ale pred novými hosťami zbledol a nedostal zo seba ani slovo. Vzápätí od Chrysopoesia zaznelo klopanie podpätkov čižiem. Blížili sa dlhé, sebavedomé kroky.

Vlna hláv sa otočila za zvukom. Lazlo sa ani nemusel obzrieť. Všetko zapadlo na svoje miesto. Zrazu pochopil, prečo Thyon zrekviroval jeho knihy, aj že ich nespálil ani nepotrhal a nepúšťal z ochodze stránky poskladané do tvaru vtáčikov. O výnimočnej návšteve iste vedel vopred. Knihy si pozorne prečítal. Dobré sa pripravil. Žiadne prekvapenie.

Kráčal svižne, už bol na dohľad. Zastal pri krstnej matke a pobožkal jej ruku, chvatne sa uklonil Ellemirovi a obrátil sa k tizerkánom, ako keby knižnicu reprezentoval on, nie starší učenec. „*Azer meret, Eril-Fane,*“ prehovoril jasným, mocným hlasom. „*Onora enet, en shamir.*“

Radostné stretnutie, Eril-Fane. Vaša prítomnosť je nám ctou. Lazlo to počul ako z veľkej diaľky. Išlo o tradičnú formuľku, ktorou obyvatelia Nevídaného mesta vítali hostí. Od slova do slova naučenú z jeho kníh.

Trvalo mu celé roky, než zostavil použiteľný slovník ich jazyka a ďalšie, kým vyskúmal, ako by sa jednotlivé hlásky asi mali vyslovovať. Roky. A Thyon tam stál a vypustil tú frázu z úst, ako keby sa len tak kdesi povalovala a hocikto sa ju mohol naučiť, ako obyčaj-

ný kamienok zo zeme, a nie vzácny a zriedkavý drahokam, ktorým v skutočnosti bola.

Bojovník, ktorého Thyon oslovil Eril-Fane, užasol, keď počul pozdrav vo svojom rodnom jazyku, a oplatil ho rovnakou mincou. *Vaše privítanie je nám požehnaním*, povedal. Lazlo mu rozumel. Prvýkrát počul jazyk Nevidaného mesta z úst jeho obyvateľa, znel presne tak, ako si ho odjakživa predstavoval: ako ozdobné písmo napísané medom.

Lazlo jeho slovám porozumel, Thyon však nie. Šikovne to zakryl, vyhrkol zdvorilostnú frázu a prešiel do všeobecného jazyka: „Dnešok pre mňa predstavuje splnený sen. Neveril som, že niekedy v živote uvidím tizerkána.“

„Vidím, že fámy o Veľkej knižnici Zosmy sú pravdivé,“ odpovedal Eril-Fane, takisto zmenil jazyk. Jeho prízvuk na uhladených slabikách všeobecného jazyka pripomínal patinu na bronz. „Skutočne ste získali do služby vietor, ktorý k vášmu prahu priveje vedomosti z celého sveta.“

Thyon sa zasmial, celkom uvoľnene. „Kiežby to bolo také jednoduché! Musíme vynaložiť omnoho väčšiu námahu, ale pokiaľ sa niečo dá zistiť, dovoľm si povedať, že tu o tom vieme. A ak je to čolen spolovice také fascinujúce ako vaša história, študujeme to s radosťou.“

Eril-Fane zosadol. Nasledovala ho jedna spolubojovníčka, vysoká a vystretá, stála pri ňom ako tieň. Ostatní zostali v sedle, netvárali sa však kamenne ako vojaci zo Zosmy, každá tvár sršala životom a záujmom rovnako ako tvár ich veliteľa. Bol to výrazný rozdiel. Kráľovniini strážcovia pripomínali jazdecké sochy, prázdny pohľad upierali do ničoty. Vyzerali, ako keby vyšli z mincovne, a nie z matkinho lona. Tizerkáni však opätovali pohľad učencom, ktorí si ich obzerali, tváre orámované zubami ravidov napriek svojej divokosti pôsobili aj fascinovane. Plné elánu a hádam aj nádeje, a predovšetkým ľudské. Nápadný kontrast. Úžasný kontrast.

„Toto nie je prvá zastávka na našej púti,“ povedal Eril-Fane, jeho hlas znel ako drsná hudba, „ale prvá, kde nás pozdravili známymi slovami. Prišiel som hľadať učencov, ale nečakal som, že my sami by sme mohli byť predmetom štúdia.“

„Vari ste o tom mohli pochybovať, pane?“ žasol Thyon, stelesnená úprimnosť. „Vaše mesto ma fascinovalo už ako päťročného, hral som sa na tizerkána v sade a pocítil som, ako... ako mi jeho meno akási sila vytrhla z mysle.“

Občas nastane taký výnimočný moment, že si vykrojí špeciálne miesto v prúde času a krúti sa tam okolo vlastnej osi, zatiaľ čo sa zvyšok sveta náhli okolo. Tento k nim patril. Lazlo stál, načisto zmeravený, hučalo mu v ušiach. Jeho izba bez kníh mu pripadala ako telo s vyrezanými srdcami. Teraz mu *jeho telo* pripadalo ako telo s vyrezanými srdcami.

To ešte nebolo všetko. Pridala sa aj kráľovná s Ellemirom a Lazlo sa dopyčul, ako veľmi sa zaujímali o vybájené mesto a jeho záhady a obávali sa o jeho osud, s akým nadšením prijali správu o návšteve. Divadlo zahrali presvedčivo. Nikto z poslucháčov by ich nepodozrieval, že si na Nárek spomenuli len pred pár týždňami. Zhromaždení učitelia istotne uvažovali, ako im mohlo uniknúť, že sa o tú tému tak dlhodobo a hlboko zaujímajú ich predstavený aj ich vládkyňa – ktorá, ako tí ostrozrakejší čoskoro postrehli, mala na tuhých šedivejúcich kučerách nový diadém nevyčísľiteľnej hodnoty, zdobený lysom.

„Takže, pane,“ ozval sa Ellemire, zrejme sa snažil pripraviť Thyona o slovo a obnoviť si autoritu. „Aké sú najnovšie správy z Náreku?“

Zvolil nesprávne slovo. Bojovník inak pôsobil pokojne, ale nedokázal úplne potlačiť zachvenie, ako keby mu to meno spôsobovalo fyzickú bolesť.

„Ten názov sa mi nikdy nepáčil,“ zamiešal sa Thyon tichým hlasom, ako keby sa z niečoho vyznával. „Zostáva po ňom trpká chuť na jazyku. Radšej o ňom premýšľam ako o Nevídanom meste.“

Slová bodli Lazla do srdc ako ďalšie čepele. Eril-Fane ich odmenil zamysleným pohľadom. „My nepoužívame ani toto meno,“ podo-
tkol.

„Ako ho teda voláte?“ spýtala sa kráľovná nevrlo.

„Voláme ho domov, vaše veličenstvo.“

„Zašli ste od neho veľmi ďaleko,“ poznamenal Thyon, aby sa pre-
pracoval k jadru veci.

„Iste vás zaujíma dôvod.“

„Priznávam sa, že áno, a zaujíma ma aj všeličo iné. Vítam vás
v našom nádhernom meste vzdelanosti a dúfam, že vám nejako po-
slúžime.“

„Aj ja,“ odpovedal bojovník. „Väčšmi, než si dokážete predstaviť.“

Pobrali sa dnu a Lazlo ich mohol iba nasledovať pohľadom.
V srdciach však cítil čosi zvláštne, akoby sa tam rozhorievali uhlíky.
Oheň v ňom už horel, nikdy nezhasol, len sa skryl hlboko dovnútra
a tlel, ale než sa to celé skončí, rozhorí sa ako krídla serafov.

VÝNIMOČNÁ PRÍLEŽITOSŤ

Rýchlo sa rozkriklo, že veliteľ výpravy mieni prehovoriť k učencom.

„Čo by mohol chcieť?“ uvažovali nahlas cestou do kráľovského divadla. Účasť bola dobrovoľná, ale nikto nechýbal. Ak na vyvolanie zvedavosti nestačil pohľad na návštevníkov, navyše sa šepkalo aj o „výnimočnej príležitosti“. Učenci klebetili a usádzali sa.

„Vraj doniesol truhlicu drahokamov, do ktorej by sa zmestilo aj veno pre vznešenú nevestu.“

„A videli ste tú tiaru? Samý *lys*...“

„Videli ste tie zvieratá? Za jedno parožie by sa dalo vykúpiť celé kráľovstvo.“

„Len sa k jednému skúste priblížiť!“

„A tí bojovníci!“

„Sú medzi nimi aj ženy.“

„To je tá najšialenejšia nehoráznosť!“

Najviac sa však špekulovalo o samotnom veliteľovi. „Vraj je to nejaký hrdina,“ začul Lazlo. „Osloboditeľ Náreku.“

„Žeby ho oslobodil? A od koho?“

„Od koho alebo od *čoho*?“ znela tajomná odpoveď. „Ja neviem, ale hovoria mu Bohobijca.“

Všetko ostatné v Lazlovej mysli ustúpilo o krok dozadu, aby uvoľnilo miesto novej informácii. Bohobijca. Žasol. Čo veľký bo-

jovník skutočne zabil? Čo sa nazývalo bohom? Pätnásť rokov mu záhady Náreku neschádzali z mysle, prinajmenšom sa odtiaľ veľmi nevzdialili. Sedem rokov hľadal v archívoch stopy k vyriešeniu záhady, čo sa tam stalo. A teraz sa tizerkáni dovalili rovno do knižnice a priniesli odpovede, ktoré hľadal, a kopu nových otázok navyše. *Čo tu chceš?* Napriek Thyonovej zrade v ňom rástol údiv. *Výnimočná príležitosť.* Žeby sa naplnili jeho nádeje? Čo ak naozaj? Pri všetkom svojom snívaní – a treba priznať, aj pri zúfaní – si nikdy nepredstavil toto: že jeho neuskutočniteľný sen jednoducho... preklusá cez bránu.

Neusadil sa v mori nachových habitov, ale zostal stáť vzadu v prítmí. Pozvanie dostali učenci, nie knihovníci, a nechcel riskovať, že ho niekto vyženie.

Na javisko sa postavil Eril-Fane. Hľadisko sa bleskovo utíšilo. Mnohí učenci ho videli prvýkrát a takmer sa dalo cítiť, ako z nich padá starostlivo pestovaná skepsa.

Ak bolo niekde treba pobiť božstvá, Eril-Fane sa na tú úlohu dokonale hodil.

Lazlovi sa rozrušene trepotal pulz, keď Bohobijca začal: „Prešlo dvesto rokov, odkedy naše mesto bolo odrezané od sveta a svet bol odrezaný od nás. Raz sa ten príbeh dozviete, ale teraz na to nie je správny čas. Dnes stačí povedať, že sme prekonalí dlhé, temné obdobie, ale vyšli sme z neho živí a mocní. Naše ťažkosti sú už za nami. Všetky okrem jednej.“ Odmlčal sa, hlas aj výraz mu zatemnili chmáry – záhady Náreku vpísané do tváre jeho hrdinu. „Tieň nášho temného obdobia nás ešte máta. Nepredstavuje nebezpečenstvo, o tom vás môžem uistiť.“ Ďalšia pauza, Lazlo sa naklonil dopredu, sotva dýchal. Prečo by ich uisťoval? Prečo by na ich strachu záležalo? Žeby chcel naznačiť...

„Možno viete,“ pokračoval, „že do nášho mesta odjakživa nesmeli vstúpiť farandžíovia. Tak sme volali vás, cudzincov. Samozrejme, v dobrom,“ dodal s úsmevom a poslucháči ho odmenili tichým smiechom.